

Fagbladet

OFFICEREN

02 / APRIL 2021

Det glemmer jeg aldrig...

KVINDEN I MERGELGRAVEN

ET ÅR MED CORONA
PENSIONSBI DRAG AF TILLÆG, HOD
BOGANMELDELSE: TEN LESSONS FOR A POST-PANDEMIC WORLD
RESULTAT AF OK21

www.hod.dk

INDHOLD

NR. 2/2021

Leder

Kort nyt

Resultat af OK21

Et år med corona:

- Problem, løs opgaven, giv en ordre
- Dagbog fra NMI
- En kæmpe frivillig indsats

Pensionsbidrag af tillæg, HOD?

Q&A tjenestemandspension

Forsvarsattaché:
"Den stærkeste spiller, den tøvende leder"

Boganmeldelse: Ten lessons for a post-pandemic world

Det glemmer jeg aldrig...

Indlæg fra medlemmer

Verserende sager

Forsidefoto:
Claus Bech

Bagsidefoto:
Sara Skytte

Formand
Niels Tønning
niels@hod.dk

NY OVERENSKOMST I EN SVÆR TID

MED EN JYSK BAGGRUND bliver man aldrig helt tilfreds, men realistisk set var resultatet af OK21 nok det bedst opnåelige i en situation, hvor ingen tør spå om fremtiden for dansk økonomi. Det var derfor også forventet og forståeligt, at skatteministeren sad tungt på statskassen, og det var da også forhandlingen af de generelle lønløft og fastholdelse af reguleringsordningen, der fyldte mest i de centrale forhandlinger. Og derfor er det også vigtigt, at vi sikrede en reallønsfremgang og en fortsat parallelitet i den private og den offentlige lønudvikling.

De offentlige arbejdsgivere afviste mere individuelt frit valg mellem frihed, løn og pension, og tilsvarende afviste organisationerne arbejdsgivers ønske om ændringer af arbejdstidens længde og placering på dagen. Aftalen indeholder derfor ikke omvæltninger, men alligevel flere positive elementer, som bliver gennemgået her i bladet på side 6-10. Jeg vil i den sammenhæng særligt henlede opmærksomheden på de nye seniordage, videreførelse af kompetencefonden og forbedringer for tillidsrepræsentanterne.

Bortset måske fra generel lønudvikling er det dog som oftest resultatet af HOD's forhandlinger med FPS, der har medlemmernes største interesse, og det er derfor også den del af forhandlingerne, som jeg vil fokusere på.

Forudsætningen for forhandlingerne var, at der ikke fra de centrale forhandlinger var afsat puljemidler til forhandlingen, og da vi ikke selv kan trykke penge, er det unægtelig svært at lave udgiftskrævende aftaler. Alene af den årsag lykkedes det heller ikke denne gang at opnå en aftale om

harmonisering af løn og pension for tjenestemandsansatte beredskabsofficerer. Beklager, men vi kæmper videre i 2024.

Jeg er så meget mere tilfreds med, at det lykkedes os at kapitalisere på Forsvarets krav om ændring af fast tjenestested for kadetter. Jeg erindringer ikke, at nogen ved overenskomst har fået lov til at 'veksle' sparede driftskroner til løn. Men det var derfor også vigtigt for os, at vi primært brugte de frigjorte midler på at forbedre kadetternes vilkår, løn og pension, sekundært på ændring af vilkår under anden uddannelse.

Som bekendt har HOD længe opfordret Forsvaret til at forbedre vilkårene under videregående uddannelse. Derfor havde vi ved forhandlingerne krævet elevårsværk genindført, så man under uddannelse ikke er i et konstant krydspres mellem hensyn til familie, job og uddannelse. Kravet blev ikke overraskende afvist, for struktur er ren ledelsesret. Men selvom kravet derfor mest var et vink til Forsvaret om at gøre noget, var det måske alligevel udslagsgivende for, at vi kunne aftale et tillæg til elever på MMS. Det fjerner ikke udfordringerne, men det er et skridt i den rigtige retning.

Noget af det, der tog mest tid under forhandlingerne, kan man imidlertid ikke se ud af resultatet. Vi brugte blandt andet meget tid på overenskomstsatte officerers vilkår, løn og arbejdstid. Positivt fik

Noget af det, der tog mest tid under forhandlingerne, kan man imidlertid ikke se ud af resultatet. Vi brugte blandt andet meget tid på overenskomstsatte officerers vilkår, løn og arbejdstid. Positivt fik vi blandt andet sikret flyttegodtgørelse ved ansøgte forflyttelser uden forfremmelse, og vi blev faktisk heller ikke afvist på mulighederne for centralt at aftale tillæg for manglende nat- og weekendbetaling til personel i fast vagttørn ved bl.a. Air Control Wing.

vi blandt andet sikret flyttegodtgørelse ved ansøgte forflyttelser uden forfremmelse, og vi blev faktisk heller ikke afvist på mulighederne for centralt at aftale tillæg for manglende nat- og weekendbetaling til personel i fast vagttørn ved bl.a. Air Control Wing.

Men da vi ved overenskomst ikke kan finansiere aftaler ved bortfald af lokale aftaler, udskød vi i enighed disse forhandlinger til efter overenskomstforhandlingerne.

Vi aftalte også i den kommende tid ikke blot at se på de overenskomstsattes lønstruktur, herunder for eksempel en eventuel tilknytning til den fællesakademiske lønskala ved en ændret sammensætning af basisløn og tillæg, men også rammerne for forhandling af personlige tillæg og mulighederne for at etablere et løntrin for majorer og orlogskaptajner uden masteruddannelse svarende til M322-niveauet for tjenestemænd.

Endelig sikrede vi, at periodeprojektet fra forhandlingerne i 2018 om ydelser i udlandet kan fortsætte og forhåbentligt snart afsluttes med en aftale.

Og ikke mindst, at vi nu også vil se på en forenkling af ydelserne nationalt.

Samlet set tør jeg godt konkludere, at resultaterne ikke blot kunne have været meget værre, men at de rent faktisk ikke er så ringe endda.

Vi opdaterer
løbende Rettigheder i
Coronarelaterede sager
på hod.dk.

Har du yderligere spørgsmål
så kontakt
konsulent Steen Gøtsche
goetsche@hod.dk
3525 0301

KENDER DU DIFFERENCE- FRADRAGET?

Årsopgørelse for 2020 er åben, og
du har indtil 1. maj, hvis du skal
ændre noget i den.

**DET SÅKALDTE DIFFERENCEFRA-
DRAG** er et fradrag, som udgøres
af differencen mellem Statens sats
for udbetaling af skattefrie time- og
dagpenge og Ligningsrådets maksi-
male sats.
Eksempelvis er differencefradraget
pr. døgn ved fulde time- og dagpenge
kr. 75,- og ved nedsatte time- og dag-
penge kr. 186,50 gældende for 2020.

- Fradrag for rejseaktivitet kan mak-
simalt udgøre kr. 28.600 for 2020 og
- For 2021 kan der maksimalt foreta-
ges fradrag for kr. 29.300.

Frdraget anføres på årsopgørel-
sen under rubrik 53 og i rubrik 429
i forskudsopgørelsen, hvis du kan
forudse mange eller lange rejser.
Frdraget kan kun foretages, hvis du
oppebærer skattefrie T-/D-penge.

Se mere på HOD hjemmeside under
"SKAT → Frdrag for rejseudgifter.
Her finder du alle mulighederne ved-
rørende differencefradrag samt en
Beregner. **Du skal være logget på Mit
HOD for at kunne se det!**

LEDIGT LEGAT

"DEN CLASSENSKE LEGATSKOLES Understøt-
telsesfond" uddeler årligt 2 legatportioner á kr.
15.000 til børn af Forsvarets befalingsmænd af
linien samt officerer på det militære lederniveau,
til uddannelse ved statens højere læreanstalter
eller anden videregående uddannelse. Der tildeles
ikke legat til børn af officerer på det militære
chefniveau.

Ansørgerne prioriteres i forhold til, om de er
optaget på et fremtidigt studieophold i udlandet,
har afsluttet en bacheloruddannelse og er værdig
trængende.

Ansøgningsskema kan hentes på skolens hjem-
meside <https://dcl.aula.dk/> eller ved henvendelse
til skolen hos skolesekretær Maria Sandberg eller
skoleleder Lone Laursen på tlf. 3366 2190.

Det udfyldte ansøgningsskema samt bilag sendes
senest den 30. april 2021 til Område Amager via
Digital Post på Borger.dk med emnetekst "Legat -
att. Svend Alleslev".

Legatet kommer normalt til udbetaling i oktober/
november måned.

TEL. & FAX 33 12 82 53
POSTGIRO NR.: 102-3071
D. B. 3001.3015-127201
E-MAIL: MWM@MWMORCH.DK

DK - 2000 Frederiksberg
Dronning Olgas Vej 9, st.
CVR. NR.: 89 69 70 18
WWW.ORDENSBAAAND.DK

KONGELIG HOFLEVERANDØR

M. W. Mørch & Søn's Eftf. Ap.S.

LEVERANDØR TIL ORDENSKAPITLET
GRUNDLAGT 1830

DANSKE OG UDENLANDSKE
ORDENSBÅND
MINIATUREORDENER OG MEDALJER
BÅNDSPÆNDER TIL UNIFORMER

SPISEPAUSEN SPØGER STADIG

Næsten tre år efter sagen om betalt spisepause startede, **er der stadig udeståender**, når det handler om dansk personel ved visse myndigheder i udlandet.

TEKST KONSULENT SØREN WAD CLAUSEN

MIDT I AL INFORMATIONEN om resultaterne fra OK21, så skal det her handle om et af de store emner under OK18-forhandlingerne. Retten til betalt spisepause for statens medarbejdere. Der blev heldigvis enighed om emnet i overenskomstforliget i 18, men efter den generelle enighed var kommet på plads, måtte centralorganisationerne og den statslige arbejdsgiver til forhandlingsbordet igen om samme emne. Uenigheden drejede sig nu om visse undervisningsinstitutioner, som efter arbejdsgivers opfattelse ikke var omfattet af ordningen med betalt spisepause. Dette forhandlingsforløb nåede frem til et forlig i december 2019, hvor det blev slået fast, at den betalte frokostpause er en retting i staten, medmindre det udtrykkeligt fremgår af overenskomsten, at betalt spisepause ikke er omfattet af ansættelsen. Det fremgik videre af forliget fra 2019, at retten til betalt spisepause ville træde i kraft d. 1. august 2020 for de berørte medarbejdere.

HOD og centralorganisationerne vurderede, at forliget fra 2019 også ville omfattet Forsvarets udstationerede ved visse myndigheder i udlandet, hvor Forsvaret ikke ydede betalt spisepause. Det viste sig desværre at være en fejlurdering, hvorfor centralorganisationerne og arbejdsgiver måtte til forhandlingsbordet igen – denne gang med fokus udelukkende på Forsvarets medarbejdere i udlandet. Et år senere – d. 24. november 2020 – lå der et nyt forlig med denne ordlyd:

"I Forsvaret har der været en lokal uenighed om forståelse af retten til betalt spisepause i forbindelse med udsendelser til udlandet.

De centrale parter har på møde den 24. november 2020 drøftet denne uenighed. Her var der enighed om, at forliget om spisepausen fra overenskomsten 2018 og det senere forlig i 2019 ikke har ændret på retten til at planlægge med delt tjeneste.

Der var ligeledes enighed om, at ansatte, der i Danmark har ret til en betalt spisepause, hvor den ansatte står til rådighed og ikke må forlade arbejdsstedet, vil have samme ret under tjeneste i udlandet, herunder i forbindelse med eventuel delt tjeneste. Undtagelse til dette er, hvis andet fremgår af overenskomst, organisationsaftale eller lokal aftale indgået mellem de aftaleberettigede parter.

Vi takker for gode drøftelser og lukker sagen her. Vi orienterer Forsvaret."

HOD er selvfølgelig meget tilfreds med, at det igen er blevet fastslået, at også forswarets ansatte har ret til betalt spisepause, medmindre noget andet fremgår af overenskomsten eller tilsvarende aftaler.

HOD er derimod ikke tilfreds med, at Forsvaret ensidigt har fastsat, at virkningerne af forliget træder i kraft d. 1. januar 2021. Derfor har der endnu engang været drøftelser mellem centralorganisationerne og Medarbejder- og Kompetencestyrelsen. HOD imødeser, at Forsvaret vil tage en dialog med personaleorganisationerne, så vi inden længe kan lukke sagen – næsten 3 år efter, den startede.

3-ÅRIG OVERENSKOMSTPERIODE FRA D. 1. APRIL 2021

Den 6. februar blev der indgået ny overenskomst for de statsansatte. **Her følger en gennemgang** af, hvad den indeholder.

TEKST KONSULENT SØREN WAD CLAUSEN

CENTRALE AFTALER

Generelle lønforhøjelser (% af løn 31/3 2021)

	1/4 2021	1/10 2021	1/4 2022	1/10 2022	1/4 2023	1/10 2023	I alt
Generelle lønstigninger	0,80	0,30	1,19	0,30	1,48	0,35	4,42
Andre formål							0,2
Reguleringsordning (skøn)							0,63
Reststigning (skøn)							1,5
							6,75

Reguleringsordningen videreføres. Ordningen udmøntes i overenskomstperioden pr. 1. april 2022 og 1. april 2023.

HOD'S bemærkninger:

De generelle lønstigninger samt den beregnede værdi af reguleringsordningen udmøntes som hidtil via den generelle procentregulering. HOD skal erindre om, at tjenestemandspensionerne reguleres efter en særskilt reguleringsproces, som ikke har sammenhæng med de ovenstående reguleringer.

Seniorordninger

a. Seniorbonus

Med virkning fra d. 1. april 2022 får ansatte ret til en årlig seniorbonus på 0,8 % af sædvanlig årsløn fra og med det år, hvor de fylder 62 år. Denne bonus kan konverteres til frihed (2 dage) og/eller ekstraordinært pensionsbidrag (0,8 % af sædvanlig årsløn).

HOD'S bemærkninger:

Den kommende seniorbonus bliver det første eksempel på en fritvalgsordning i statens aftalegrundlag. HOD vil evaluere erfaringerne med ordningen i løbet af overenskomstperioden m.h.p. at overveje, om vi vil søge den udvidet i fremtiden. De mange pensionister, der er ansat på individuel kontrakt i Forsvaret, er desværre ikke automatisk omfattet af seniorbonus, eftersom de netop er ansat på en individuel kontrakt. De er derfor i udgangspunktet ikke omfattet af CFU-forliget.

b. Aftale om senior- og fratrædelsesordninger

Den eksisterende aftale gennemskrives i overenskomstperioden og opdeles i 2 separate aftaler med uændret indhold.

- Alle medarbejdere skal fra det fyldte 60. år have tilbud om at drøfte seniorperspektiver under en medarbejderudviklingssamtale.
- Aldersgrænsen for aftrapning i job/charge ændres fra 55 til 58 år.

HOD's bemærkninger:

Den øgede seniorindsats udmøntes gennem drøftelser i SU, ligesom der aktuelt arbejdes med at udforme en egentlig seniorpolitik for Forsvarsministeriets område.

Gruppeliv

Aldersgrænsen for børnesum hæves fra 21 til 24 år.

Kompetenceudvikling

Den statslige kompetencefond videreføres med uændret ramme.

HOD's bemærkninger:

OK18-rammen på mere end 172 mio. kr. videreføres altså i den kommende overenskomstperiode. HOD lægger vægt på, at officerskorpset også får bid i en rimelig andel af disse midler, og officererne opfordres derfor til fortsat at søge midler til kompetenceudvikling.

Rammeaftale om kontraktansættelse af chefer

Bunden af lønspændet for ansatte i løngruppe 1 forhøjes til 534.703 kr. årligt.

Lederuddannelse i psykisk arbejdsmiljø

Den frivillige lederuddannelse på området fortsættes uændret.

HOD's bemærkninger:

HOD har medvirket til at udvikle uddannelsen i regi af Akademikerne, og uddannelsen kan også søges af ledere fra Forsvaret.

Sorgorlov

Barselsaftalen kommer til at indeholde en bestemmelse, hvorefter hver af forældrene får ret til orlov i indtil 26 uger, hvis et barn er dødfødt eller dør inden det fyldte 18. år. Samme ret gælder for adoptanter og kommende adoptanter.

Tjenesterejser

Tjenesterejseaftalen kommer til at indeholde en bestemmelse, hvorefter tilrettelæggelsen af en tjenesterejse skal ske under hensyn til både tjenestestedets og den ansattes forhold.

Tjenesterejseaftalen redigeres i overenskomstperioden.

HOD's bemærkninger:

Aftalen er sidst redigeret i 2000, så HOD ser frem til, at aftalen moderniseres i den kommende tid.

Overenskomstdækning af pensionerede

Muligheden for at lade tjenestemandspensionister og tilsvarende omfatte af de statslige overenskomster drøftes i overenskomstperioden.

HOD's bemærkninger:

De pensionerede officerer, der lader sig ansætte i Forsvaret, har indtil nu ikke kunnet blive omfattet af hverken HOD's eller andre overenskomster i ansættelsesperioden. HOD ser frem til, at denne barriere i forhold til at have en normal ansættelse bliver fjernet for de pågældende.

Aftaler med konsekvens for de lokale TR og SU:

- Lønoplysninger til TR:

Rammeaftale om nye lønsystemer samt akademikeroverenskomsten kommer til at indeholde krav om, at en lokal TR kan få relevante lønoplysninger for de personer, som TR repræsenterer – herunder navn, arbejdssted, stillingsbetegnelse, ansættelsestidspunkt, lønindplacering samt tillæg.

- TR-aftalen kommer til at indeholde krav om, at der efter nyvalg og genvalg af TR gennemføres en drøftelse mellem ledelse og TR angående tidsforbrug til hhv. TR's sædvanlige opgaver og opgaverne som TR.

- Der udarbejdes et protokollat om grøn omstilling. Protokollatet beskriver, hvordan grøn omstilling indarbejdes, og hvordan medarbejdere og SU inddrages.

- SU-aftalen justeres og kommer til at indeholde en tydeliggørelse af, hvordan SU inddrages ved udbud, genudbud og udlicitering.

HOD's bemærkninger:

HOD vil gerne henlede jeres opmærksomhed på særligt de to første punkter i ovenstående liste. For det første er vi klar over, at mange TR allerede får de oplysninger, I skal bruge for at forberede jeres forhandlinger, men vi forventer, at de aftalte ændringer vil lette jeres forberedelser. For det andet håber vi, at den aftalte drøftelse med ledelsen efter hvert TR-valg og -genvalg vil skabe den nødvendige dialog med ledelsen om prioriteringen af TR's sædvanlige opgaver i forhold til opgaverne som TR.

HOD'S DELEGEREDE FORHANDLINGER MED FPS

Alle elever på sprogofficersuddannelsen, løjtnantsuddannelserne og officerssskolerne vil fremover få fast tjenestested dér, hvor uddannelserne gennemføres. Efter ca. 1 års indledende uddannelse vil kadetterne skifte fast tjenestested til respektive værns officerssskole. Som en konsekvens af denne harmonisering af vilkårene er det lykkedes at aftale en række stigninger i elevers og kadetters løn og pension, ligesom der er aftalt forbedringer i løn og tillæg for korttidsansatte løjtnanter og MMS-studerende. Endelig har vi aftalt en udvidelse af overenskomstansatte officerers adgang til flyttegodtgørelse, således at overenskomstansatte officerer fremover er ligestillet med tjenestemænd på området.

Alle de nedenfor beskrevne aftaler har virkning fra d. 1. august 2021.

Løn- og pensionsforbedringerne på uddannelsesområdet kan illustreres således (årsløn - prisniveau marts 2012):

Samlet fast løn

	Før OK21	Efter OK21	Efter OK21 (prisniveau februar 2021)
Sprogofficerselev	249.025	251.952	277.704,27
Løjtnantselev	249.025	251.952	277.704,27
Officerselev/kadet (inden diplomuddannelse)	251.952	251.952	277.704,27
Løjtnant i gavntjeneste	259.511	265.000 *	292.085,90
Kadet (under diplomuddannelse)	251.952	286.400 **	315.613,20

* : Hertil kommer det eksisterende forsvars- og beredskabstillæg på 21.400 kr. årligt.

** : Inklusive et nyt kadettillæg på 21.400 kr. årligt.

Arbejdsmarkedspension

	Før OK21	Efter OK21
Sprogofficerselev	0 %	3 %
Løjtnantselev	0 %	3 %
Officerselev/kadet (inden diplomuddannelse)	3 %	3 %
Løjtnant i gavntjeneste	17,1 %	17,1 %
Kadet (under diplomuddannelse)	3 %	5,5 %

Øvrige aftaler

- Sø-ydelser til løjtnantselever i sejlede tjeneste – samme sats som kadetter.
- Løjtnanter i gavntjeneste ydes tillæg for midlertidig grad som premierløjtnant i INTOPS – samme sats som PL med tillagt grad som KN/KL i INTOPS.

HOD's bemærkninger:

Ovennævnte aftaler er begge indgået som følge af, at Forsvarets anvendelse af officerskorpset har ændret sig. Søværnets løjtnantsuddannelse er ganske ny, men deler vilkår med den grundlæggende officersuddannelse, hvorfor det er relevant, at der aftales samme sø-ydelser til løjtnantselever som til kadetter.

Den oprindelige aftale om tillæg for midlertidig grad i INTOPS er fra 2009, mens Forsvarets muligheder for at ansætte løjtnanter til gavntjeneste først blev aftalt i 2018. Tillæggelse af midlertidig grad som premierløjtnant til løjtnanter i INTOPS lå desværre ikke i parternes forestillingsverden i 2018, men nu er området aftalebelagt.

Tillæg til MMS-studerende – ca. 1.000 kr. månedligt i højst 3 år.

HOD's bemærkninger:

Denne aftale er en udløber af et af HOD's oprindelige krav til OK21 – nemlig at der skulle afsættes uddannelsesårsværk ved længerevarende videreuddannelser. Dette krav kunne vi ikke komme igennem med under forhandlingerne, så da vi ikke kunne lette belastningen ved at studere, samtidig med at man passer en fuldtidsstilling, måtte vi søge andre veje. Vi fik muligheden for at honorere belastningen økonomisk gennem et mindre tillæg.

Tillægget ydes kun til MMS-studerende under gennemgang af det fulde studium og i højst 3 år. Denne afgrænsning skyldes blandt andet, at det årlige optag på det fulde MMS-studium er en kendt størrelse, som egner sig godt til overenskomstberegninger, ligesom vilkårene under studiet er velkendte.

HOD fortsætter arbejdet i den allerede nedsatte arbejdsgruppe, der blandt andet ser på arbejdstidsvilkårene under Forsvarets uddannelser.

Flyttegodtgørelse til overenskomstansatte officerer

HOD's bemærkninger:

Gruppen af overenskomstansatte officerer har samme mobilitetskrav som tjenestemændene, men akademikeroverenskomsten i staten giver ikke mulighed for at yde flyttegodtgørelse under ansøgt forflyttelse uden forfremmelse. Denne udfordring er nu blevet ryddet af vejen, så overenskomstansatte officerer er omfattet af statens flyttegodtgørelsesaftale i fuldt omfang.

Projekter i overenskomstperioden

Internationale operationer

FPS og organisationernes igangværende arbejde med honorering af Forsvarets og Beredskabets deltagelse i internationale indsættelser og øvelser fortsætter i den kommende tid.

Nationale indsættelser og øvelsesaktivitet

FPS og HOD er enige om, at der er behov for at se på honoreringen for deltagelse i nationale indsættelser og øvelsesaktivitet. Der gennemføres i overenskomstperioden en analyse af området, som efter behov vil blive videreført inden for rammerne af forhandlingssystemet under inddragelse af CS og HKKF samt relevante myndigheder.

Lønssystemet for overenskomstansatte officerer

FPS og HOD er enige om, at der er behov for at se på udformningen af lønssystemet for overenskomstansatte officerer. Mulighederne for at forenkle lønssystemet vil blive afklaret gennem et analyseprojekt.

Billigere forsikringer til HOD-medlemmer

Tryg og HOD har forhandlet markante prisnedsættelser på bil-, ulykke-, indbo- og årsrejseforsikring

Få glæde af de nye priser ved at ringe til os og få et forsikringstjek. Dette gælder både eksisterende såvel som nye kunder

Læs mere på tryg.dk/partner/hod

Det handler om at være

” Problem, løs opgaven, giv en ordre

- Kunsten at operere
i coronaens kaos

For Operationsafdelingen i Karup medførte coronavirussen det måske største arbejdspress siden danske soldater kæmpede i Helmand. Det fortæller oberst Jens Lønborg, der mener, at pandemien efterlader Forsvaret med værdifulde erfaringer til fremtidens kriser.

Oberst Jens Lønborg er chef
for Forsvarskommandoens
Operationsafdeling med
base i Karup.

TEKST ANDERS HØJER RØMELING FOTO MORTEN FREDSLUND

HVIS VI KIGGER TILBAGE I HISTORIEN, så har der nok ikke været lige så meget tryk på, som da vi kørte hardcore på med Helmand inde i Hæren, lyder det fra oberst Jens Lønborg.

Chefen for Forsvarskommandoens Operationsafdeling har inviteret Officeren til Flyvestation Karup. Her har han og den 50-mand store stab i bygning 452 samt 19 medarbejdere i Forsvarets Operationscenter, også kaldet JOC'en, haft det store overblik og koordineret indsættelsen af alle Forsvarets kapaciteter i og uden for landets grænser – alt imens coronaen rasede.

Nu er det tid til at gøre status efter et år med virussen. Et år, der på en gang har været helt anderledes og alligevel lignet alle de foregående.

- Det er jo det, jeg synes, er det pudsige ved Covid. Det har været lidt ligesom alle de andre år, vi har bare beskæftiget os med noget andet denne gang. Men det har også været et år med perioder, hvor operationstempoet var meget hårdt, og hvor det viste sig, at vi skulle koordinere ekstremt meget, når først vi kom ned i de enkelte detaljer.

Store problematikker blev rugbrødsarbejde

Inden interviewet har *Officeren* kigget Operationsafdelingens opgavelog igennem. Ser man bort fra efterårets heftigt omdiskuterede minkaflivninger, klumper opgaverne sig sammen i perioden mellem februar og maj sidste år: Godt og vel 180 individuelle sager, der byder på alt fra mundbindsbestemmelser til Forsvarslovens paragraffer i forhold til oplægning af krydstogtskibe:

"Planlægning og imødegåelse af eventuelle afledte samfundsmæssige konsekvenser grundet COVID så som forsyningssvigt, hamstring og civil ulydighed", "anmodning om udlån af 15 telte og toiletvogne til testfaciliteter", og spørgsmål som "kan halvmaske RSG 200 substituere FFP3 maske i forhold til COVID?".

Listen fortsætter også over i de internationale opgaver:

"Om Forsvaret kan flyve fem og et halv ton medicin og vacciner til Mali på vegne af UNICEF", "om Forsvarets skibe kan omdannes til hospitalsskibe ud for Grønlands kyster i tilfælde af smitteeksplosion", eller om Operationsafdelingen kan "udpege kontaktpersoner til koordinering af NATO-flyvninger på tværs af medlemslande og missionsområder".

- Nogle af vores folk har haft meget travlt. Helt sikkert. Og man kan godt se, at det har slidt hårdt på nogle af sagsbehandlerne, endog meget hårdt, siger Jens Lønborg.

- Men der er jo ikke andet at gøre. Hvis ikke vi løser opgaven, så bliver det bare ikke gjort. Sådan er det at være i Operationsafdelingen. Jeg udtalte tilbage i foråret, at Corona var en operation som alt andet, og det mener jeg sådan set stadig. De stabsofficerer, der er her, de er her *også*, fordi de elsker denne type arbejde, hvor man har flere bolde i luften, end man nødvendigvis kan nå at gribe. Men så samler vi boldene op undervejs, siger Jens Lønborg og tilføjer:

- Derfor synes jeg ikke, at det har været så meget anderledes end enhver anden dag, for de ting, der rammer os, er jo i grunden den store koordinationscirkel, som finder sit eget liv, ved at vi etablerer mødefora, udgiver befalinger, og så videre.

- De store problematikker ender med at blive rug-

I praksis er Jens Lønborgs afdeling delt i to: En stab med ca. 50 medarbejdere i Bygning 452 på Flyvestation Karup samt Forsvarets Operationscenter – også kaldet Joint Operations Center, JOC'en –, der er indrettet i en bunker få hundrede meter derfra.

brødarbejde, fordi den eneste måde, vi kan formidle og håndtere det på, er den gode gamle "problem, løs opgaven, giv en ordre". Takten i det – den der uforudsigelighed – er den samme som i en operation. Men jeg tror da ikke, at nogen af os af den grund havde indstillet os på, at vi eksempelvis skulle have karantænefaciliteter her på Flyvestation Karup.

Meningsfuldt af møde ind på arbejde

Mens alt ikke-kritisk personel i Forsvarets blev sendt hjem ved coronaens begyndelse, skulle Operationsafdelingen blive tilbage på Flyvestation Karup for at fortsætte koordineringen af Forsvarets nationale og internationale indsættelser. Det medførte en del nye procedurer og sikkerhedsforanstaltninger, fortæller Jens Lønborg.

- Det, vi tænkte i det tidlige forår sidste år, var, at vores organisation skulle kunne køre. Hvis nogle blev syge, så var resten af os i første omgang nødt til at isolere os her for at opretholde organisationen og arbejde videre. Jeg kunne heller ikke sætte nogen ind som erstatning, for hvis ikke du er uddannet vagthavende officer eller vagthavende befalingsmand, så kan du godt gå over i Operationscentret, men du gør ikke så megen gavn, for du er ikke inde i systemerne.

Obersten tilføjer, at fire til fem medarbejdere undervejs blev smittet med Corona, men at smittetilfældene skete på et senere tidspunkt, hvor man vidste mere om sygdommen og smitterisici og derfor ikke behøvede at isolere resten af medarbejderstaben.

Trods de lange arbejdsdage med konstante anmodninger fra ind- og udland, var det motiverende for Operati-

onsafdelingen at støtte med håndteringen af den måske største krise på dansk jord siden Anden Verdenskrig, siger Jens Lønborg.

- Isoleret set har vi i Operationsafdelingen nærmest været lidt privilegeret ved i gåseøjne at være tvunget til fysisk at komme på arbejde, for det er der en del andre stabe, som ikke har kunne. Vi her i "Karup-delen" af Forsvaret har fået lov til at lave det, som vi er sat i verden for, og som vi synes er spændende, og som giver mening. Men. Der er gået et år nu. Vi er også så meget mennesker, at Corona efterhånden hænger os ud ad halsen, ligesom hos alle andre.

Siden sensommeren har arbejdet fundet tilbage i sit vante leje, fortæller obersten:

- Bortset fra, når nogen er blevet ramt af smitte, som det eksempelvis skete med Livgarden, så har de nationale operationer og beredskaber kunne køre hele tiden. Så den bekymring er væk og har været væk længe. Det, vi laver nu, er så småt, at det ikke er en operation længe på nogen måde. Nu følger vi bare med bølgen og er selvfølgelig klar til at støtte samfundet, hvis der skulle opstå noget.

Han tilføjer:

- Jeg sagde til min kone her forleden, "for fanden, jeg skal på Griben ved Odden i slutningen af ugen - det er første gang, jeg skal på tjenesterejse med overnatning i over et år". I mit job er der normalt sådan relativt mange dage i lufthavnen, og jeg har for eksempel kun haft fem fysiske møder i København.

Internationale missioner volder stadig problemer

En ting er Danmark, noget andet er resten af verden, hvor Forsvaret i skrivende stund har 13 internationale operationer i gang.

- Der, hvor vi stadig er ramt, er i de internationale operationer. For eksempel venter vi stadig på, at alle medarbejdere kan blive vaccineret - ligesom resten af samfundet. Så i vores internationale operationer fylder risikoen for smitte stadig rigtig meget, fordi der skal tages hensyn til Corona i alle aspekter, siger Jens Lønborg og tilføjer, at danske udsendte på missioner så som NATO's *Resolute Support* i Afghanistan får tilbudt vacciner af deres amerikanske partnere. Vaccinen, såfremt de danske soldater ønsker den, skal dog først godkendes af Forsvarets Sanitetskommando.

En anden udfordring er de udsendte medarbejders mulighed for at holde leave.

De stabsofficerer, der er her,
**de er her også, fordi de elsker
denne type arbejde,** hvor man
har flere bolde i luften, end man
nødvendigtvis kan nå at gribe.
Men så samler vi boldene
op undervejs.

Jens Lønborg

- Det største bøvl, vi har haft, har været i de perioder, hvor store hold har været lukket ned for leave. Det er en stor personlig omkostning, og det er en stor bekymring for de udsendte, hvis man for eksempel er udsendt til Kabul. Sygdommen er også dernede i stor stil. Det er jo blot endnu en udfordring for os i Operationsafdelingen, men det er klart, at det er et nationalt problem, at store dele af vores personel ikke kan komme hjem på leave, siger Jens Lønborg.

- Derudover var hele etableringen af NATO's træningsmission i Irak (Danmark overtog ledelsen af missionen 24. november 2020, red.) også på en knivsæg. Det er i forvejen komplekst, men Covid-19 gjorde det ikke nemmere.

Erfaringer til fremtidens kriser

Interviewet finder sted uden mundbind, og udover at hænder regelmæssigt sprittes af, lader kontorgangene i bygning 452 ikke til at være mærket af Corona.

- Bortset fra, at vi er mere begrænset i vores møder, og at vi stort set ikke rejser, så er vi i vores operationstempo så tæt på det normale, som vi kan komme. Det er lidt ligesom "Silvan har åbnet igen", siger Jens Lønborg.

Operationsafdelingen er da også allerede i gang med at se fremad og vurdere, hvad virussen har givet af vigtige erfaringer til fremtidige kriser.

- Vi har som sagt kørt corona-håndteringen som en operation, og det taler lige ind i det nationale forsvar på en hensigtsmæssig måde. Der er selvfølgelig dele af Corona, der er for aparte og ikke passer ind i en normal situation, men 80 til 90 procent af det, vi har lavet, kan overføres til forsvaret af Danmark eller til en *Host Nation Support*-situation.

- En anden vigtig erfaring, vi tager med os videre, er den tætte, daglige koordination på tværs af koncernen. Der er ingen tvivl om, at man er nødt til at gøre den slags, og det giver rigtig god mening, og som sagt er der en masse af det, vi gør her, som vi faktisk skal bruge, når vi for eksempel går på øvelse med værnene, siger han.

- Hvis ikke, vi kunne få det her til at fungere, så Gud hjælpe os, hvis der skete noget endnu mere alvorligt. ■

Læs også boganmeldelsen på side 32 af CNN-journalist Fareed Zakari seneste værk, *Ten Lessons for a Post-pandemic World*.

Dagbog fra NMI:

"Corona bliver en del af din kampeksercits"

Oberstløjtnant Brian Mathiasen, styrkechef for det danske Force Protection-element i NATO Mission Iraq, fortæller, hvordan det er at være **udsendt midt i en pandemi**.

TEKST ANDERS HØJER RØMELING

- **FORCE PROTECTION-ELEMENTET** i NATO Mission Iraq kører rådgivere og andre rundt i Bagdad By i vores pansrede Toyotaer, og som chef for DANELM er det min rolle at sikre, at kompagniet får de mest optimale forhold at arbejde under. På grund af corona arbejder vi i grupper af otte mand, som vi også kalder en "familie". Hvis én i familien bliver syg, er det kun de andre, og ikke hele enheden, der bliver lagt ned af virussen.

- **Det kræver** en anden mental forberedelse og styrke at være af sted under corona. Når man har løst sin opgave sammen med familien, går man lidt for sig selv eller ser en film eller træner med dem fra familien. Det foregår meget i den samme gruppe, og når man så har været sammen i længere tid, kan det godt slide på en selv og på de andre. Det er naturligt nok, og vi prøver at være opmærksomme på hinandens mentale helbred.

- **Vi fik ret tidligt at vide** før udsendelsen, at der var et krav om 14 dages karantæne, inden man ankom til missionsområdet. Jeg var selv i karantæne med en Force Protection-gruppe, som udnyttede karantænen til at holde møder, lave kampeksercits, træne og øve førstehjælp. På de 14 dage fik gruppen de sidste ting på plads.

- **Når man kommer ned** i missionsområdet, bliver man ramt af en ny karantæne, der varer fem dage. Du må kun opholde dig på din arbejdsplads og din soveplads.

- **Nu var jeg selv så uheldig**, at da jeg ankom til missionsområdet, havde jeg været i kontakt med en udenlandsk kollega, som var covid-positiv. Jeg blev isoleret i 14 dage i en lille beboelsescontainer, hvor maden blev bragt hen til mig. Jeg skulle være der i alle døgnets timer. For at få en bare lidt normal hverdag, lavede jeg et lille program for mig selv, hvor jeg hver dag stod op, spiste morgenmad, gik i bad, læste mails, læste bøger eller blade, spiste frokost, styrketrænede og bevægede mig rundt – så meget jeg nu kunne på den begrænsede plads – spiste aftensmad og så så noget Netflix. Der er efterhånden ikke den film på Netflix, jeg ikke har set.

- **Da jeg kom ud** af containeren, havde jeg samlet været i fem ugers karantæne. Forestil dig, at du har trænet på noget i næsten et halvt år, så er du endelig kommet ud af karantæne hjemme i Danmark, du flyver ned til missionsområdet, og nu er du virkelig, virkelig klar på at skulle i gang, og så ryger du i karantæne igen.

Oberstløjtnant Brian Mathiasen.
Foto: Privat

- **Efterfølgende bliver** man rigtig god til at bære maske og holde afstand, for har man først siddet der i containeren én gang, så tænker man, at det behøver man ikke prøve igen.

- **Det gik jo fint nok**. For mig var opholdet i containeren også en god lektie, for når jeg efterfølgende havde en soldat, der røg i karantæne, så var jeg opmærksom på, at nu skulle vores feltpræst gå lidt rundt og spørge soldaterne, om de var ok. Man kan godt føle sig lidt alene, og hvis man også har nogle andre udfordringer med sig, så er det ikke sjovt.

- **Jeg er hjemme** på leave nu. I april rejser jeg tilbage til missionen. Inden da er vi igen i 14 dages karantæne i Skive, hvor vi otte mand bor på samme gang. Det har nogle fordele, for man kommer virkelig ind under huden på hinanden på en anderledes måde end normalt. I den hjemlige struktur er jeg bataljonschef for dem, og jeg bryder mig egentlig ikke om afstanden, der ofte er fra bataljonschef ned til yngste mand, men her bliver den grænse ligesom udvisket, for når man sidder i karantæne sammen, får man talt om løst og fast, og det kan faktisk være helt befriende.

- **Du lærer** at indarbejde corona i din kampeksercits ligesom alt andet – du kontrollerer, om dit våben er sikret, om udstyret sidder korrekt, om du har knappet hageremmen på din hjelm, så kontrollerer du også dit mundbind og spritter af. Mundbindet er blevet en vane, det er på en måde blevet en del af din beskyttelsesudrustning. ■

Frivillige soldater fra Hjemmeværnet har lagt et enormt antal arbejdstimer i forbindelse med Covid-19.

En kæmpe frivillig indsats

TEKST MICHAEL AAGAARD JENSEN FOTO HJEMMEVÆRNET

OVER 105.000 ARBEJDS TIMER, eller hvad der svarer til i omegnen af 14.000 arbejdsdage. Så meget tid har Hjemmeværnets frivillige soldater brugt på at hjælpe, siden pandemien ramte landet i begyndelsen af marts 2020. Dertil kan så lægges de mange timer, som fastansatte har lagt i føring, koordinering og støtte til den frivillige indsats.

Den store opgave begyndte den 6. marts 2020. Her blev oberstløjtnant Paul Gordon Nielsen, chef for operationsafdelingen ved Hjemmeværnskommandoen, kontaktet af Rigspolitiet. De ville høre, om Hjemmeværnet kunne stille personel til det nationale callcenter for Covid-19, som man forventede ville blive udfordret efter statsministerens pressemøde samme dag. Det blev starten på en meget lang række af opgaver.

- Jeg havde ikke forestillet mig, hvor stor og langvarig opgaven ville blive. Jeg troede, at det var noget, der ville være overstået forholdsvis hurtigt. Vi har jo oplevet fugleinfluenza, SARS og H1N1 tidligere. Det var noget, der fyldte meget i et par uger, og så drev det stille og roligt over uden at påvirke hele samfundet. Det regnede jeg også med, at det her ville gøre, men jeg blev klogere, siger Paul Gordon Nielsen med et grin.

3.000 frivillige

I første omgang bemandede frivillige fra Hjemmeværnet den myndighedsfælles corona-hotline, der hurtigt blev flyttet fra Politigården i København til Jonstruplejren i

Ballerup. Den enkelte kunne lægge et vist antal timer på forskellige tider af døgnet, og på den måde fik Hjemmeværnet i starten det store bemandingspuslespil til at gå op. Men det blev hurtigt klart, at der var behov for en mere permanent og dedikeret enhed til den opgave. Derfor blev der skræddersyet en underafdeling, og man begyndte at ansætte en blanding af hjemmevernssoldater, pensionerede soldater, tidligere værnepligtige og personel fra Beredskabsstyrelsen.

Fra midten af maj 2020 har hjemmevernssoldater og personel fra Beredskabsstyrelsen også bidraget til at bemande smitte- og kontaktopsporingsenheden for Styrelsen for Patientsikkerhed.

Det var nogle af de første opgaver, men bestemt ikke de eneste, for opgaverne har stået i kø siden marts 2020. Især for de frivillige hjemmevernssoldater.

- Der kom hele tiden nye opgaver til, som vi skulle have vores frivillige soldater til at løse, og mange af dem har været relativt langt fra Hjemmeværnets kerneopgaver - overvågning og bevogtning. Efter et år er det løbet op i, at 3.000 unikke hjemmevernssoldater hver især har lagt i gennemsnit 35 timers frivilligt arbejde i forbindelse med Covid-19, fortæller Paul Gordon Nielsen.

En hård opgave

Hjemmeværnet har stået for adgangskontrol og vejledning af borgere på hospitaler. Det har bidraget med trafikregulering ved genåbningen af genbrugspladser.

Der kom hele tiden nye opgaver til, som vi skulle have vores frivillige soldater til at løse, og mange af dem har været relativt langt fra Hjemmeværnets kerneopgaver - overvågning og bevogtning. Efter et år er det løbet op i, at 3.000 unikke hjemmевærnssoldater hver især har lagt i **gennemsnit 35 timers frivilligt arbejde i forbindelse med Covid-19.**

Paul Gordon Nielsen

Det har støttet politiet ved den udvidede grænsekontrol og patruljeret på baneterræner i Storkøbenhavn for at forhindre hærværk på de mange tog, der i perioder i foråret 2020 stod stille. Det har støttet Forsvarets bistand til Fødevarestyrelsen i forbindelse med minkindsatsen, og det har støttet på regionale testcentre i hele landet. Og det bemander fortsat den myndighedsfælles hotline og bidrager til den nationale smitteopsporing. Alt sammen opgaver, der skulle koordineres fra Hjemmeværnskommandoen og de underliggende operative myndigheder og hærhjemmевærnsdistrikter, hvor travlheden også kunne mærkes.

- Jeg har været i Forsvaret i over 37 år, men dette er nok noget af det hårdeste, jeg har prøvet. Det er hårdt at være udsendt, men der er man i det mindste indstillet på, at man i perioder skal arbejde i døgndrift, og man har ikke på samme måde en familie ved siden af, man også lige skal tage sig af.

Når det så alligevel er lykkedes for Hjemmeværnet at bistå civilsamfundet, handler det ifølge Paul Gordon Nielsen især om at kunne trække på sin militære uddannelse ved effektivt at organisere, koordinere og sikre et godt situationsbillede.

- Og forudsætningen for, at det hele overhovedet kan lade sig gøre, er, at man har en masse dygtige frivillige soldater, som vil stille op, og som gør det, fordi de ønsker at gøre en forskel og har valgt Hjemmeværnet som deres "fritidsinteresse". De mange frivillige hjemmевærnssoldater fortjener i den grad respekt og anerkendelse for deres indstilling, siger han.

Undervejs har man også høstet en række gode erfaringer i forhold til det operative samarbejde med både Forsvarskommandoen, Beredskabsstyrelsen og politiet.

Arbejde i døgndrift

Da de mange forskellige opgaver begyndte at vælte ind ad døren til Hjemmeværnskommandoen i begyndelsen af 2020, så Paul Gordon Nielsen, hvordan Hjemmeværnet og Forsvaret som organisationer var klar til at løse opgaverne. En klar kommandostruktur gjorde, at alle vidste, hvad de skulle gøre hvornår, fortæller han. Det er derfor ikke at få løst de enkelte opgaver, der har været det sværeste.

- Det sværeste har været det tidsmæssige. Vi er ikke

en skrøbelig organisation, men vi er på den anden side heller ikke gearret til at håndtere en så langstrakt opgave i fredstid. Vi er vant til at løse store opgaver som oversvømmelser og stormflod, men de er normalt væk i løbet af højst to uger. Denne opgave har kørt i over et år nu. Det har været virkelig hårdt arbejde, siger han.

Nu et år efter det første opkald fra Rigspolitiet er de fleste opgaver ved at være overstået. Tilbage er opgaven ved callcentret og smitteopsporingen i Jonstruplejren, som i dag tæller cirka 270 ansatte operatører og en stab.

- Lige nu ser det fornuftigt ud. Siden december har Hjemmeværnets rolle været begrænset. Vi har ingen rene Covid-19-opgaver, men håndterer nu kun enkelte mindre opgaver, efterhånden som de dukker op. Vi har en effektiv struktur oppe at køre, som kan løse det driftsmæssige, så nu er vi et sted, hvor det hele er under kontrol. Og i takt med, at vejret bliver bedre, og flere og flere bliver vaccineret, forventer vi, at der kommer mere ro på, siger Paul Gordon Nielsen, der glæder sig til at få den almindelige og "kedelige" hverdag tilbage. ■

EKSTRA ARBEJDE TIL HJEMMEVÆRNET

De 105.000 arbejdstimer, som Hjemmeværnets frivillige har bidraget med til Covid-19-beredskabet, kommer oven i Hjemmeværnets faste opgaver, der løses hver eneste dag 365 dage om året og dækker alt fra redningsoperationer og udsendelse af et flybidrag til FRONTEX og støtte til politiet. Det sidste er alene i 2020 løbet op i cirka 41.000 frivillige mandetimer.

Lån & Spar Bank
kender din
økonomi bedre
end de fleste

PERSONLIGE LØSNINGER

BEGYNDER MED,
AT NOGEN LYTTET

Vi er ikke ens, og vi har brug for forskellige løsninger. Derfor skal bankrådgivere lytte, før de kommer med forslag. På den anden side skader det ikke at vide, hvem man taler med.

Lån & Spar Bank er ejet af dig og din fagforening. Derfor har vi med tiden opbygget en særlig viden om dit fagområde og mennesker med din uddannelse. Vi har også udviklet fordele, som kommer medlemmer af HOD til gode.

Har du spørgsmål om økonomi, bolig eller pension, giver vi dig svar. Du behøver ikke at være kunde. Det er nok, at du er medlem af HOD. Hvorfor ikke benytte sig af det?

Ring 3378 1999

– eller gå på lsb.dk/hod og book et møde.

Lån & Spar

PENSIONS- BIDRAG AF TILLÆG, HOD?

Hvad er det dér ”PENSIONS-
BIDRAG AF TILLÆG, HOD”, som fremgår af
lønsedlen, for noget – og betyder det
overhovedet noget i praksis.

TEKST CARL HENNING G. JOHNSEN

TRE SLAGS ARBEJDSMARKEDS- PENSIONER

En arbejdsmarkedspension er en pension, du som lønmodtager indbetaler til gennem dit job. Der findes tre slags arbejdsmarkedspensioner:

- **overenskomstbaseret arbejdsmarkedspension, der er aftalt gennem en overenskomst**
- **firmapension, der er aftalt mellem en arbejdsgiver og et pensionsselskab**
- **tjenestemandspension for statslige tjenestemænd og for tjenestemænd ansat i kommuner og regioner**

ALLE OFFICERER HAR, som en del af ansættelsesgrundlaget, en arbejdsmarkedspension. Hvordan den er sammensat afhænger af, om man er tjenestemand- eller overenskomstansat.

En tjenestemandsansat officer har ret til tjenestemandspension, suppleret af en pensionsandel af visse tillæg indsat i et pensionsselskab. En overenskomstansat får hele sin pensionsandel indsat på konto i et pensionsselskab.

HOD har, som den forhandlingsberettigede organisation for officerer, lavet en aftale med PFA Pension om varetagelse af pensionsopgaven for HOD's medlemmer. Det betyder, at man ikke kan lave aftale med andre om administration af sin arbejdsmarkedspension. Vi havde tidligere en aftale med Nordea (nu Velliv), men

valgte i 2015 at skifte hele ordningen til PFA. Derfor kan du stadig have en rest af en tidligere ordning stående i Velliv, som du kan overveje at flytte til en samlet ordning i PFA.

HOD har tilknyttet en uafhængig pensions- og forsikringsmægler, som på vores vegne overvåger markedet, så vi er bedst rustet, når vi med mellemrum skal genforhandle aftale med pensionsselskabet.

Tjenestemandsansatte officerers pensionsopsparring i PFA går automatisk udelukkende til opsparring (fordi forsikringsdelen indeholdes i tjenestemandspensionen; læs mere på side 23-25) i form af indbetaling til en ratepension, mens den for overenskomstansatte ud over pensionsopsparring ligeledes indeholder visse forsikringsdele, herunder livsforsikring og ydelse ved tab af erhvervsevne.

Hvis du har spørgsmål
til din PFA-pension, så
kontakt sekretariatschef
Carl Henning G. Johnsen på
carl@hod.dk eller
2163 3646.

For ansatte officerer er pensionsprocenten, der går til PFA-ordningen, i øjeblikket 17,1 %. Den procentandel er den normale for akademiske medarbejdere i staten og forhandles i forbindelse med overenskomstforhandlingerne for det statslige område. Det er en forholdsvis høj sats, idet langt de fleste pensionsordninger på det private arbejdsmarked ligger på en lavere procentsats, fx 12 procent.

Kadetter samt løjtnants- og sprogofficerselever har lavere satser for pension, enten 3 eller 5,5 % (fra august 2021). Det er ikke meget, hvis der skal spares op, men det dækker en del forsikringselementer.

Men betyder det noget for en tjenestemand at have en supplerende pensionsordning?

Det har vi fået PFA til at regne lidt på. En tjenstemandsansat officer i 45-årsalderen har i gennemsnit kr.

150.154 stående på opsparingen for øjeblikket. Hvis man regner det frem til 65-årsalderen, og ud fra alle mulige forudsætninger, er de kommet frem til, at så giver det en samlet årlig udbetaling på kr. 27.992 i 15 år – oven i tjenstemandspensionen, men før skat.

Så ja, det betyder faktisk en del med den supplerende pension af visse tillæg. Derfor skal der også lyde en opfordring til at få så mange tillæg som muligt gjort pensionsgivende, når man forhandler løn lokalt.

Nedenfor er kort beskrevet indholdet af pensionsordningerne i form af ratepensioner, forsikringer og andre pensionstyper. Her er en mere fyldestgørende oversigt over forholdene for de enkelte forsikringstyper i PFA-ordningen:

Tjenestemænd		Pensionsformer
Danmark	Indbetales som udgangspunkt til en 15-årig ratepension (maksimal årlig indbetaling (2021) kr. 58.500, dog kr. 63.586 på en arbejdsgiverordning)	Eventuel overskydende indbetaling går til livspension
Færøerne	Som udgangspunkt som i Danmark	
Grønland	Oprettes som en opsparing, der udbetales som et engangsbeløb	
Forsikringer		
PFA Erhvervsevne – løbende udbetaling	Standarddækning: kr. 0,-	Kan aftales op til kr. 200.000
PFA Erhvervsevne – engangsudbetaling	Standarddækning: kr. 0,-	Kan aftales op til kr. 300.000
PFA Kritisk sygdom	Standarddækning: kr. 0,-	Kan aftales op til kr. 300.000
PFA Kritisk sygdom til børn	Standarddækning: kr. 0,-	Kan aftales op til kr. 300.000

Overenskomstansatte

Pensionsformer	70 % går til livsvarig livspension	
	30 % går til 15-årig ratepension	Kan helt eller delvist ændres til aldersopsparing og/eller livsvarig pension
Forsikringer		
PFA Erhvervsevne – løbende udbetaling	Standarddækning: 40 % af lønnen	Kan aftales op til 80 % af lønnen
PFA Erhvervsevne – forhøjet løbende udbetaling af ressourceforløbsydelse	80 % af lønnen inkl. PFA Erhvervsevne løbende udbetaling	
PFA Erhvervsevne – éngangsudbetaling	Standarddækning: 0,-	Kan aftales op til kr. 500.000
PFA Kritisk sygdom	Standarddækning: kr. 100.000	Kan aftales op til kr. 750.000
PFA Kritisk sygdom til børn	Standarddækning: kr. 0,-	Kan aftales op til kr. 750.000
PFA Liv	Standarddækning: 100 % af lønnen	Kan aftales op til 800 % af lønnen
Børnepension	Standarddækning: 5 % af lønnen	Kan aftales op til 25 % af lønnen

Kadetter og øvrige officerselever

Pensionsformer	70 % går til livsvarig livspension	
	30 % går til 15-årig ratepension	Kan helt eller delvist ændres til aldersopsparing og/eller livsvarig pension
Forsikringer		
PFA Erhvervsevne – løbende udbetaling	Standarddækning: 40 % af lønnen	Kan aftales op til 80 % af lønnen
PFA Erhvervsevne – forhøjet løbende udbetaling af ressourceforløbsydelse	80 % af lønnen inkl. PFA Erhvervsevne løbende udbetaling	
PFA Kritisk sygdom	Standarddækning: kr. 100.000	Kan aftales op til kr. 750.000
PFA Kritisk sygdom til børn	Standarddækning: kr. 0,-	Kan aftales op til kr. 750.000
PFA Liv	Standarddækning: 100 % af lønnen	Kan aftales op til 800 % af lønnen
Børnepension – op til 21 år	Standarddækning: 5 % af lønnen	Kan aftales op til 25 % af lønnen

Alle pensionsopsparinger i PFA

placeres i én af fire "investeringsprofiler", som er en forskellig sammensætning af investeringer i f.eks. obligationer og aktier, afhængigt af om man ønsker høj eller lav risiko i investeringen i chancen for at få et højere afkast. Investeringsprofilerne er A, B, C og D, hvor A er den med lavest risiko. Som standard er alle pensionsopsparinger for HOD's medlemmer sat i investeringsprofil C. Men det kan man selv ændre ved kontakt til PFA.

Ved kontakt til PFA kan man også ændre standarddækninger på sine pensionsordninger, så man får et bedre individuelt tilpasset produkt. Det har rigtig mange allerede gjort, men lige som med så mange andre af ens økonomiske forhold, så skader det absolut ikke at tage det op til revision en gang imellem.

Her har du som medlem af HOD - og dermed kunde i PFA - mulighed for at bruge den hjemmeside, der hedder <https://pfa.dk/companies/hod/> (du kan finde link på HOD's

hjemmeside.). Her kan du se HOD's ordninger i PFA og ved login på Mit PFA få et fuldstændigt overblik over dine personlige pensions- og forsikringsforhold. Du kan også downloade PFA's app til din mobil og holde øje med tingene derfra. Endelig kan du tage telefonisk kontakt på 39 17 60 19, der er den direkte vej til PFA-rådgivere med indblik i HOD-ordningen.

TJENESTEMANDSPENSION

Tjenestemandspension er en kompliceret størrelse. **Denne Q&A indeholder de typiske spørgsmål, som jeg får, og relativt korte svar på spørgsmålene.**

Netop fordi svarene er forholdsvis korte, kan der være detaljer og finesser, som ikke bliver dækket her. Det er dog min opfattelse, at du vil kunne finde svar på langt de fleste tvivlsspørgsmål her.

TEKST KONSULENT STEEN MIKKELSEN

Hvad er tjenestemandspension?

En tjenestemandspension er ikke en social pension, som f.eks. folkepensionen er. Tjenestemandspensionen er tilsagnspension, som betyder, at den ansatte optjener ret til en livsvarig pension. Størrelsen af tjenestemandspensionen bestemmes af tjenestemandens løntrin og antallet af pensionsår på fratrædelsestidspunktet.

Hvem får tjenestemandspensionen udbetalt?

Det nemme svar er, at det gør tjenestemanden selvfølgelig. Det er det, der hedder aktuel egenpension. Den udbetales i forbindelse med fratræden på grund af opnået pensionsalder, sygdom, forhold, som ikke skyldes tjenestemanden selv, eller stillingsnedlæggelse.

Der kan også være tale om opsat egenpension, som udbetales på et senere tidspunkt end fratrædelsestidspunktet. Det gælder f.eks., hvis man forlader Forsvaret til fordel for en stilling i det civile, eller hvis man afskedi-

ges "i unåde" på grund af disciplinære eller strafferetlige forhold.

Tjenestemandens ægtefælle og børn kan have ret til henholdsvis ægtefællepension og børnepension.

Hvordan er tjenestemandspensionen opbygget?

Egenpensionen består af op til tre dele – dels en procentdel af den pensionsgivende løn, dels et tillæg, som ydes fra fratrædelsestidspunktet og ind til folkepensionsalderen ("under folkepensionsaldertillægget") og dels et tillæg til de, der måtte have været ansat på åremålsvilkår i løbet af karrieren.

Hvad er den pensionsgivende løn?

Her er der forskel på tjenstemandsansatte i chefgruppen og tjenstemandsansatte i ledergruppen.

For chefgruppen gælder, at det er det samme som den lønramme, man aflønnes i på fratrædelsestidspunktet – f.eks. lønramme 37, som gælder for oberstløjtnanter, kommandørkaptajner og kolonnechefer.

For ledergruppen gælder, at det er det trin i pensions-skyggeforløbet, som man er på ved fratrædelsestidspunktet. Pensionsskyggeforløbet har intet med basisløn i nyt lønsystem at gøre – det er alene et spørgsmål om, hvilket løntrin tjenstemanden ville have været på, hvis han eller hun var aflønnet i gammelt lønsystem.

Hvad er pensionsskyggeforløb og pensionsskyggeskalatrin?

Mange allerede ansatte og senere alle nyansatte tjenstemænd i Forsvaret kom på NyLøn fra omkring år 2000 – nogle ved en frivillig overgang, senere ved en obligatorisk overgang. Men det var ikke muligt at skabe en kobling mellem de forskellige aftaler om det ny lønsystem og det gamle lønsystem. Derfor valgte man at lade det gamle lønsystem fortsætte som et pensionsskyggeforløb.

De gældende pensionsskyggeforløb for officerer fremgår af "Aftale om nyt lønsystem" med dens tilhørende protokollater. Kort fortalt bliver en nyudnævnt officer indplaceret på et skalatrin, hvor officeren står i to år, og der sker oprykning hvert andet år. Ved udnævnelse bliver officeren indplaceret på et højere skalatrin, og igen rykker man op hvert andet år.

Den tjenstemandsansatte officer kan se sit aktuelle pensionsskyggeskalatrin nederst på lønsedlen.

Tjenestemandspension i forbindelse med ansættelse på åremål

En tjenstemandsansat officer, der bliver ansat på åremål, vil typisk blive ansat på et højere niveau. Der vil normalt blive aftalt en tilbagegangsstilling samtidig med aftalen om åremålsansættelse. Det er gennemgående en stilling på det niveau, som tjenstemanden var på forud for åremålsansættelsen – eller sagt mere populært: en stilling i en lavere lønramme.

Når en tjenstemandsansat officer, der er eller har været åremålsansat, når den pligtige afgangsalder og skal pensioneres, fastsættes tjenestemandspensionen ud fra

seneste varige stilling – eller sagt på en anden måde: det samme som tilbagegangsstillingen. Men tjenstemanden er berettiget til et tillæg til sin pension på "2,7% af pensionen i den lønramme, som åremålsstillingen er/var indplaceret i, pr. fulde års ansættelse på åremål". Den samlede pension kan dog ikke overstige pensionen i den højere lønramme (åremålsstillingens lønramme).

Hvornår starter man optjening af pensionsret?

For en tjenstemand, der blev ansat som netop tjenstemand før 1. januar 2012, gælder det, at pensionsretten optjenes fra ansættelsestidspunktet, dog tidligst fra det fyldte 25. år.

For en tjenstemand, der blev ansat som netop tjenstemand 1. januar 2012 eller senere, gælder det, at pensionsretten optjenes fra ansættelsestidspunktet. Man kan maksimalt optjene 37 pensionsår.

Antal pensionsår og "tillæggelse af pensionsår"

For tjenstemænd, hvor det gælder, at der er en aftalt pligtig afgangsalder, vil man ved fratræden få beregnet sit antal pensionsår, som om "man var forblevet ansat til det fyldte 70. år". Men den mekanisme træder først i kraft, når man opnår den aftalte pligtige afgangsalder. Man kan maksimalt opnå 37 pensionsår.

Hvordan optjener jeg ret til tjenestemandspension?

For tjenstemænd i ledergruppen gælder det, at man starter på et starttrin, og så rykker man op hvert andet år, indtil man når sluttrinnet for den pågældende grad. Der er aftalt særskilte pensionsforløb ("pensionsskyggeforløb") for hver enkelt grad.

For tjenstemænd i chefgruppen gælder det, at der kun er et trin pr. lønramme.

Hvordan fastsættes tjenestemandspensionen?

Tjenestemandspensionen fastsættes ud fra to parametre – antal år som tjenstemand og det skalatrin (pensionsskyggeskalatrin), som tjenstemanden er indplaceret på på fratrædelsestidspunktet.

Den tjenstemandsansatte officer kan se sit aktuelle pensionsskyggeskalatrin nederst på lønsedlen.

Hvor finder jeg en oversigt over tjenestemandspensionens størrelse?

Det er svært at spå om fremtiden – derfor kan man kun se sin forventede tjenestemandspension i det til enhver tid gældende aktuelle prisniveau.

Hver gang tjenestemandspensionerne bliver prisreguleret, udsender den statslige arbejdsgiver – p.t. Medarbejder- og Kompetencestyrelsen – en pensionstabel. Heraf fremgår alle tjenestemandspensionerne for alle skalatrin og for alle antal pensionsår (1-37 år).

Hvad er pensionsalderen eller den pligtige afgangsalder?

For langt hovedparten af de tjenstemandsansatte inden for HOD's aftale- og forhandlingsområde gælder det, at

der er aftalt en pligtig afgangsalder. For tjenestemænd, der er født 1. januar 1963 eller senere, gælder det, at den pligtige afgangsalder er fem år før folkepensionsalderen.

Folkepensionsalderen er 68 år for personer, der er født 1. januar 1963 eller senere. I 2015 blev folkepensionsalderen indekseret, så den er 69 år for personer, der er født 1. januar 1967 eller senere. I 2020 forventes folkepensionsalderen indekseret igen, så den er 69 år for personer, der er født 1. januar 1967 eller senere. Fremover sker indekseringen hvert femte år, altså igen i 2025 m.v.

For tjenestemænd, der er født før 1. januar 1963, gælder det, at den pligtige afgangsalder er mellem 61 og 62 år.

Må jeg arbejde, når jeg får tjenestemandspension?

Ja – dog ikke som tjenestemand, hvis det kunne være en mulighed.

Men man skal være opmærksom på, at næsten alle, måske ligefrem alle overenskomster udtrykkeligt anfører, at overenskomsten ikke gælder for tjenestemandspensionister. Ansættelse skal dermed ske på individuel kontrakt, hvor alle forhold vedrørende ansættelsen skal aftales – f.eks. løn under ferie eller sygdom.

Kan man modregne i min tjenestemandspension?

Nej. Men en ansættelse, efter at man er blevet tjenestemandspensionist, kan gennemgående ikke ske på almindelige overenskomster.

Der har tidligere været (og er nok fortsat) en opfattelse af, at der blev modregnet i lønnen, hvis man samtidig fik tjenestemandspension. Imidlertid vil en sådan automatisk modregning være aldersdiskriminerende, så det sker ikke længere.

Kan jeg få min tjenestemandspension før tid?

Ja, hvis du er blevet ansat som tjenestemand før 1. januar 2007. Så gælder det, at pensionsudbetalingsalderen er 60 år.

Pensionsudbetalingsalderen er den alder, hvor man tidligst kan begynde udbetaling af sin pension.

Men der vil være et fradrag, hvis man måtte vælge at bede om at få sin tjenestemandspension "før tid". Fradraget består af et varigt procentfradrag på 1-6% af pensionen, afhængigt af hvor tæt på pensionsudbetalingsalderen man får sin pension. Dertil kommer muligvis en halvering af det såkaldte "under folkepensionsalderstillæg".

Videre gælder det, at der ikke kan blive tale om "tillægelse af pensionsår", så pensionens fastsættes ud fra det aktuelle antal pensionsår.

For tjenestemænd, der er ansat 1. januar 2007 eller senere, gælder det, at pensionsudbetalingsalderen er den samme som den pligtige afgangsalder.

Hvis jeg bliver afskediget fra Forsvaret før tid, har det så betydning for min tjenestemandspension?

Afskedigelse af en tjenestemand før tid kan ske i én af tre situationer.

Hvis stillingen bliver nedlagt – så vil man blive afskediget med aktuel pension efter de tre år med rådighedsløn, hvis man på det tidspunkt har mindst 10 pensionsår. Hvis man ikke har 10 pensionsår, vil man blive afskediget med opsat pension.

Hvis man bliver afskediget diskretionært – det vil sige på grund af forhold, som man ikke kan gøre for –, så bliver man afskediget med aktuel pension. I visse situationer kan der blive tale om, at man bliver afskediget med fuld pension. Det vil sige med 37 pensionsår.

Hvis man bliver afskediget disciplinært – det vil sige på grund af forhold, som man kan gøre for, f.eks. strafbare forhold –, så bliver man afskediget med opsat pension.

Skal jeg fratræde, når jeg når pensionsalderen eller den pligtige afgangsalder?

Ikke nødvendigvis. Når tjenestemanden når den pligtige afgangsalder, kan ansættelsen forlænges på "kriterieaftale". Det er en aftale mellem ansættelsesmyndigheden og den ansatte om en højere pligtig afgangsalder. Så forlænges ansættelsen på uændrede vilkår, eller hvad man kan opnå enighed om ved forhandlingen.

Tjenestemanden kan gå på pension og efterfølgende indgå aftale om et nyt ansættelsesforhold, men det kan kun være på individuel kontrakt, hvor alle vilkår i forbindelse med ansættelsen skal aftales. De generelle overenskomster gælder ikke for tjenestemandspensionister. Tjenestemanden oppebærer sin pension.

På længere sigt kommer folkepensionen. Der er ikke pligt til at gå på folkepension – det er en ret. Derfor skal der konkret søges om folkepension via www.borger.dk. Det kan tidligst ske 6 måneder før folkepensionsalderen.

Hvis jeg forlader Forsvaret, hvad sker der så med min tjenestemandspension?

Den opgøres og overgår til at blive en opsat pension, med mindre det sker som følge af sygdom eller på grund af stillingsnedlæggelse eller diskretionært (på grund af forhold, som tjenestemanden "ikke kan gøre for").

Hvem eller hvor kan jeg spørge om tjenestemandspension?

Der kan søges oplysninger om aktuelle forhold og udføres visse simuleringer f.eks. vedrørende pensionsår på www.tjenestemandspension.dk.

Der kan ligeledes findes mange oplysninger på HOD's hjemmeside www.hod.dk. Skriv "tjenestemandspension" i søgefeltet.

Der kan også søges information i den Personaleadministrative Vejledning (PAV), kapitel 34. PAV findes på Medarbejder- og Kompetencestyrelsens hjemmeside www.medst.dk. ■

Der er en udvidet Q&A om tjenestemandspension på hod.dk. Du skal være logget ind på MIT HOD og gå ind under Spørgsmål & Svar.

Serie

I audiens hos forsvarsattachéen

15 udenlandske
forsvarsattachéer har
base i København, hvor
de hver dag arbejder på
at fremme de militære
forbindelser mellem
hjemlandet og Danmark.

*I denne artikelserie
møder Officeren nogle
af de forsvarsattachéer,
der er repræsenteret i
Danmark, til en snak
om det forsvarspolitiske
samarbejde, om
forventningerne til
Danmarks kapaciteter
og prioriteringer og om
en sikkerhedspolitisk
omverden i hastig
forandring.*

TEKST ANDERS HØJER RØMELING FOTO SARA SKYTTE

Den stærkeste spiller, den tøvende leder

Bør Tysklands sikkerhedspolitik matche landets pengetank og politiske indflydelse? Det mener omverdenen, og den tyske forsvarsattaché i København er enig. **Alligevel tøver Tyskland, for skyggerne fra to verdenskrige hviler fortsat over landet.**

VANDET OMKRING KØBENHAVNS NORDHAVN er frosset til, og det gråhvide hav går i et med de nyopførte højhuse, hvis adresser er blandt Danmarks dyreste. For 20 år siden lå området øde hen med pakhuse og graffitiovermalede godsvogne, men denne formiddag i februar kører byggekranerne utrætteligt frem og tilbage højt over de lokale, der vinterbader, står i kø til kaffevognen eller svinger deres kettlebells ved foden af Nordhavns karakteristiske cementsiloer.

Ligesom det meste andet i Nordhavn er cementsiloerne gennemrenoverede og går i dag under navnet Portland Towers. I 2018 flyttede den tyske ambassade ind på siloernes sjette etage efter mere end 60 år i Stockholmsgades gamle patricierlejligheder nær Østre Anlægs voldterræn. Portland Towers, skrev ambassaden i en pressemeddelelse, "lever op til alle krav til en tysk repræsentation i det 21. århundrede – funktionel, moderne, innovativ". Nogle ting flytter sig med lynets hast, mens andre tør over tid.

Siden Berlinmurens fald har Tyskland udgjort Europas økonomiske og politiske tyngdepunkt, men det tyske forsvar har ikke stået mål med landets pengetank eller Berlins politiske tyngde. Tyskland har ifølge flere iagttagere været forbavsende fodslæbende med at få sit styrketal op i gear, men nu sker der måske noget, for Tyskland har for nylig hævet forsvarsbudgettet med 10 procent. Hvorfor

– Der kan godt være en opfattelse af, at forsvarsattachéer ikke er bydende nødvendige. Men **det at tale med og lytte til andre mennesker giver dig mulighed for at læse mellem linjerne** og få en fornemmelse af, hvordan folk reagerer på deres omgivelser. Den fornemmelse er svær at hente ud af en e-mail.

Kai Prozeske

nu, hvad har ændret sig, og indvarsler den økonomiske saltvandsindsprøjtning en ny sikkerhedspolitik?

Ikke kold krig, men det minder om

- Det er ved at forandre sig igen. Jeg ved ikke, om den rette betegnelse er kold krig, men vi er ved at vende tilbage til noget, der minder om. Jeg tror, at vores politikere omsider har indset, at vi er nødt til at modernisere vores styrker, for hvis vi på et tidspunkt skal sætte hårdt mod hårdt, så...

Ordene kommer fra den tyske forsvarsattaché i København, Kai Prozeske. Officeren har taget plads i hans kontor for at høre om det dansk-tyske militære samarbejde, og hvad forsvarsattachéen mener om omverdenens bøn til Tyskland om at tage et større ansvar for kontinentets sikkerhed. Kai Prozeske krænger sit mundbind og tager en slurk kaffe.

- Ud over alle disse cybertrusler, som vi ser skyde frem, så ser vi også en række nationer, som er villige til at træde længere frem på scenen med deres militære styrke. Forleden udtalte den tyske forsvarsminister og forsvarschef, at Rusland og Kina er de to nøglespillere, som vi bør fokusere på. Rusland agerer mere og mere selvhævdende og magtfuldt, og både Rusland og Kina er i færd med at udvikle højteknologiske våben.

Han tilføjer:

- Det går ikke, at vi ikke kan forsvare os selv. Jeg mener, at vi er ved at vende tilbage til vores koncepter om først og fremmest at sikre hjemlandet. Det forrige årti var domineret af internationale missioner, men dette engagement vil formentlig dale, så vi igen kan fokusere på hjemlandets sikkerhed og alliancesikkerhed.

- Jeg tror, at Danmark er i samme situation, hvor man ser en trussel i Ruslands måde at agere på - eksempelvis sidste år, hvor et russisk kampfly fløj over Bornholm. Rusland afsøger, hvor langt de kan gå, og derfor ser man også Norge og Sverige forberede sig på lignende trusler.

København eller ingenting

Den 46-årige oberstløjtnant sidder ved et lille rundt mødebord i hjørnet af sit kontor, hvor han siden august sidste år har haft udsigt ud over Øresund. Sammen med kaffen er der stillet chokolade frem på bordet, som attachéen dog ikke rører.

- Tilværelsen i København går hovedsageligt med arbejde, og i fritiden træner jeg op til en digital triatlon, som består af både løb, cykling og svømning. Lige nu er svømningen dog sat i bero, siger Kai Prozeske og nikker ud mod ishavet.

Familien er blevet i Hamborg, og attachéen rejser hjem hver anden uge. Nærheden til familien og de unikke opgaver som forsvarsattaché var de primære årsager til, at han søgte stillingen i København.

- Jeg blev tilbudt attaché-jobbet i Tunesien, men jeg svarede dem, at det var posten i København eller ingenting. Jobbet i København er dér, hvor jeg er tættest på min familie hjemme i Tyskland, og hvor arbejdet giver mig bedst mulighed for at sende informationer direkte op

til de højeste niveauer i det tyske forsvar, uden at det skal igennem for mange filtre.

Udstationeringen i København er foreløbig kulminationen på en række udsendelser til blandt andet NATO's Allied Force Command i Madrid, til Tyrkiet, hvor Kai Prozeske evaluerede kampen mod Islamisk Stat, samt sikkerhedsstudier i Monterrey i Californien.

- For nogle mennesker er det godt at arbejde på en bilfabrik i 40 år; det var bare aldrig min vision for, hvad jeg ville med mit liv. Og min karriere har ikke kun været givende for mig, for min familie og jeg har oplevet så mange gode ting. Da vi for eksempel boede i Madrid, begyndte min datter på halvandet år at lære spansk, siger han.

En uddøende race i en digital tid?

Kai Prozeske landede i København, kun få måneder inden det danske samfund for alvor begyndte at lukke ned. Det har lagt en dæmper på de sociale dele af jobbet, men med telefon, computer og e-mail ved hånden forløber arbejdet mere eller mindre normalt, fortæller attachéen.

- Mit job består dybest set i at videreføre udvekslingen af information mellem det danske og det tyske forsvarsministerium og sørge for, at vi er på forkant med Danmarks prioriteringer i år og i årene, der kommer - for eksempel Danmarks stigende fokus på Arktis.

Officeren spørger, om forsvarsattachéen er en uddøende race i en digital tidsalder, hvor hovedparten af informationer og viden deles på en skærm - en udvikling, corona og afstandskravet kun har sat yderligere tryk på.

- Der kan godt være en opfattelse af, at forsvarsattachéen ikke er bydende nødvendige. Men det at tale med og lytte til andre mennesker giver dig mulighed for at læse mellem linjerne og få en fornemmelse af, hvordan folk reagerer på deres omgivelser. Den fornemmelse er svær at hente ud af en e-mail. Du er nødt til at placere et menneske på stedet for at forstå, hvad der i virkeligheden rører sig, siger han.

Kai Prozeske understreger, hvor vigtigt han mener det er, at han kan holde sig ajourført gennem udenlandske kolleger i København, og det gælder både forsvarsattachéen i og uden for den atlantiske alliance.

- Vi skal kunne tale med hinanden. Denne tråd må og skal vi holde i live. Hvis du ikke kommunikerer med de andre, så bliver alting kun værre. Nogle gange afhænger store udviklinger af de mennesker, du sidder sammen med i et lokale.

Officeren indskyder, at flere iagttagere i disse år beskriver international politik som en arena, der er stadig mere dikteret af stormagternes interne mistillid og konkurrence. Foregår konkurrencen også imellem forsvarsattachéerne?

- Det tror jeg ikke. Jeg har efterhånden arbejdet med mange attachéer i min karriere, inklusive den russiske attaché, da vi opererede i Syrien. Vi kender ikke til alt, hvad russerne laver i Syrien eller i Mellemøsten. Nogle gange er det ikke nødvendigt at vide alting, så længe du er bekendt med de store linjer. Så længe man taler med andre, heriblandt russerne, så er det en god ting.

Kai Prozeske uddyber:

- Selvfølgelig kan jeg ikke tale med alle om alting.

Man er nødt til at være på vagt og tænke over, hvem der er med i NATO, og hvem der ikke er. I fritiden mener jeg godt, at man kan tale med alle fra attaché-miljøet. De ved, hvem jeg er, og jeg ved, hvem de er, så det betyder faktisk ikke det store.

- Det kan ske, at man konfronteres med et akavet eller følsomt spørgsmål, men det fornemmer man hurtigt. Hvis spørgsmålet går på noget særlig politisk eller strategisk, og den anden part bevidst spørger ind til følsomme oplysninger, så svarer man bare, at man ikke finder emnet passende. Vi er alle professionelle, og som regel ved man, hvad man kan og ikke kan spørge hinanden om.

Europas stærkeste spiller

På tidspunktet for interviewet er det endnu uvist, hvem der kommer til at afløse Angela Merkel som Kristen-demokraternes formand, og hvem der på længere sigt bliver Tysklands næste kansler. Interviewet kommer ind på, hvor vidt en ny kansler vil være enig i de kritiske røster fra medier og eksperter, der i årevis har efterlyst et stærkere forsvarspolitisk Tyskland.

Ifølge den berlinske tænketank European Council on Foreign Relations (ECFR) har Merkel - trods en overordnet succes som kansler i 18 år - konsekvent undveget større spørgsmål om tysk og europæisk sikkerhedspolitik. Tyskland behøver ikke nødvendigvis at indoptage en strategisk kultur à la Frankrig eller Storbritannien, skriver ECFR, men under Merkel har tyskerne manglet et strategisk kompas.

I 2019 skrev amerikanske Foreign Policy, at Tyskland måtte droppe de dårlige undskyldninger og i højere grad være villig til at forsvare sig selv og den internationale, regelbaserede verdensorden, som Tysklands størrelse berettiger landet til. Det gjaldt, uanset hvem der fremover måtte sidde som præsident i Det Hvide Hus.

Og så er der Danmark. I en undersøgelse lavet af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet i december sidste år svarede 30 procent af respondenterne, at Tyskland burde være danskernes foregangsland på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. Dermed har Tyskland vippet faste frontløbere som Storbritannien og Norge af pinden.

- Personligt er jeg enig. Tyskland ligger i midten af Europa, vi har en stærk økonomi, og mange lande lader os vide, at de gerne ser Tyskland indtage en mere ledende rolle. Sammen med Frankrig er vi den største spiller i Europa, siger Kai Prozeske og tilføjer, at Tyskland inden for nogle områder er i gang med at flytte sig:

- Vi samarbejder med Frankrig om nyt militærudstyr, The Future Combat Air System, og vi arbejder også sammen om at bygge en ny kampvogn. Men det er ikke altid lige nemt. Næsten alt, hvad der har med militæret at gøre, skal gå igennem det tyske parlament. Så man kan sige, at når parlamentet er klar, så er vi i militæret også klar.

- Der vil afgjort komme en ny kansler efter Angela

Merkel, men vil denne person ændre Tysklands sikkerhedspolitiske udgangspunkt? Det er det for tidligt at svare éntydigt på, men jeg forventer ikke at se de store forandringer efter valget.

Vi vil altid bære på vores historie

I begyndelsen af 1990'erne meldte Kai Prozeske sig som 19-årig til det tyske forsvar. Han beskriver Forsvarets forløb på de tre årtier som startende på en tinde, så efterfulgt af et stejlt fald for i dag så at være på vej tilbage i sin rette form.

- Efter Den Kolde Krig havde Tyskland 500.000 soldater, og det militære udstyr var mere, hvordan skal jeg sige det, cutting-edge. Som uddannet ingeniør var det virkelig spændende at være en del af. Men i 2000'erne kom besparelserne. Der blev talt meget om "pooling and sharing", og der spredte sig en idé om, at ikke alle værn var lige nødvendige.

Tilbage i 2018 konkluderede avisen The Economist i en længere artikel, at Tysklands militær ville få svært ved at nå målet om et styrketal på 200.000 på grund af den omfattende antimilitaristiske stemning i befolkningen. Stemningen skyldtes de fredelige år i 1990'erne og ikke mindst Tysklands fortid i to verdenskrige.

Ifølge Kai Prozeske har Tyskland dog i dag rundet 200.000-mærket, og coronakrisen har givet Forsvaret mulighed for at vise sit værd helt tæt på den tyske borger.

- Det var ret vanskeligt, da vi i sin tid skiftede til en professionel styrkestruktur. Men i kraft af coronapandemien oplever vi, at styrkerne er blevet mere attraktive; de tilbyder én et fast job og en fast løn, og jeg tror, at det kan give rekrutteringen et yderligere boost. Under coronan har vores styrker støttet med alt fra administrative opgaver til test og vacciner, og vores folk har også hjulpet til på plejehjem.

Kai Prozeske har aldrig selv mærket noget til antimilitarismen, men han fortæller, at hverken han selv eller det tyske samfund kommer til at vriste sig fri af fortiden. Og måske er det en god ting:

- Personligt har jeg ikke været mærket af det i min karriere. Men når Tyskland har drøftelser med andre NATO-medlemmer, eller når vi planlægger en ny mission, så lurer emnet altid i baggrunden. Når alle andre har lyst til at presse på, så spørger tyskerne altid, om missionen nu også er nødvendig eller overhovedet kan lade sig gøre.

Han fortsætter:

- Vi vil altid bære på vores historie, og det vil altid påvirke vores stillingtagen, når det kommer til spørgsmålet om at indsætte soldater. Det påvirker ikke én i det daglige, men i det strategiske perspektiv ligger det der altid - hvad Tyskland gjorde dengang. Vi holder det i live. Vi er nødt til at holde det i live. De kommende generationer skal være bevidste om, hvad der skete i Tyskland under Første og Anden Verdenskrig.

Fælles fodslag om nær sikkerhed

Fra forbryder til måske vordende leder. Isen tør, enten

af egen kraft eller af pres udefra. Officeren nævner, at også Danmark er i omverdenens søgelys. Ifølge NATO slår vores evne til at "kæmpe i en tungere vægtnklasse" ikke længere til, og fokus er igen på nærområdet og på at bidrage til NATO. Kan Tyskland og Danmark finde nyt rum for samarbejde ud fra dette fælles udgangspunkt?

- Vi ville meget gerne være mere militært involveret med Danmark. I er jo er vores nordligste nabo, og vi deler en grænse og et stort, fælles flådeområde. Der er dog Danmarks forsvarsforbehold over for EU samt Danmarks prioritering af NATO, siger Kai Prozeske og tilføjer:

- Vi prøver at udvikle nye idéer, så samarbejdet kan vokse - eksempelvis inden for uddannelse, ekspertviden, specialstyrker og flådeøvelser. Vi kigger ikke helt så langt nordpå, som danskerne gør, men Danmark er en af vores nære allierede, så vi følger nøje Danmarks politik i Arktis, og vi vil også træde til, hvis behovet for støtte opstår. Endelig er der også spørgsmålet om undervandskrigsførelse. Danmark har udfaset sine ubåde, men vi har stadig vores, så her kunne vi også få et samarbejde op at stå. Jeg har arbejdet en hel del med danske soldater, og det har været en fornøjelse hver gang, for de er fokuserede, professionelle og til at regne med, så vi ville bestemt gerne arbejde tættere sammen. ■

– Vi ville meget gerne være mere militært involveret med Danmark. I er jo er vores nordligste nabo, og vi deler en grænse og et stort, fælles flådeområde. Der er dog Danmarks forsvarsforbehold over for EU samt Danmarks prioritering af NATO.

Kai Prozeske

CNN-JOURNALIST TEGNER VERDEN EFTER CORONA

Forfatter og CNN-vært Fareed Zakaria diskuterer i sin nye bog **de 10 vigtigste udviklinger, som corona-pandemien påvirker**, og som vil forme verden i de kommende år.

TEKST ANDERS HØJER RØMELING

MED TIDEN VIL CORONA-VIRUSSEN

komme under kontrol, og verden vil åbne sig på ny, lyder det fra Fareed Zakaria. Så langt, så godt. Spørgsmålet er nemlig, om vores verden efter corona vil være rykket nærmere en ny kold krig mellem USA og Kina, mod større ulighed på tværs af nationer og mellem lærde og jævne borgere, og om ny teknologi så som kunstig intelligens vil være løbet løbsk?

I sin seneste bog, *Ten Lessons for a Post-Pandemic World*, samler vært og kommentator på CNN, Fareed Zakaria, op på de ti vigtigste udviklinger, som han mener, at corona-virusen sætter skub i, og som til sammen vil efterlade os med en verden mærkbart anderledes end den, vi stod på tærsklen af i begyndelsen af 2020.

Det er noget af et brød at slå op, og det lykkes ikke helt for Zakaria. Han er ellers kendt som en journalist og

kommentator, som formår på en og samme gang at male med den helt brede pensel og gå i dybden, hvad enten han dækker Mellemøsten, EU's finanspolitik, internationale konflikter eller ny teknologi fra Silicon Valley.

Zakaria er født og opvokset i Indien, uddannet på USA's eliteuniversiteter, blev redaktør for magasinet *Foreign Affairs* som 28-årig og har siden 2008 været vært på CNN-programmet *Global Public Square*.

Han var også på tale i Washingtons sladder kredse som en mulig udenrigsministerkandidat under Obama, og blev kortvarigt suspenderet fra CNN for at plagiere andre journalister. Og så er han nok mest kendt for at skrive bogen *Den post-amerikanske verden*, hvor han som en af de første mainstream-intellektuelle taler om den amerikansk-dominerede verdensordens tilbagegang.

10 vidt forskellige udviklinger

Zakaria lægger ud med at tale om accelerationens tidsalder: I løbet af de seneste 200 år er den menneskelige udvikling rykket hurtigt, og de seneste årtier har tempoet nået ekstreme højder: Globalisering, klimaforandringer og kriser som 9/11, finanskraak og ja, pandemier, er taget til i styrke, fordi vi bliver flere og flere mennesker, som lever længere, forbruger mere, fylder mere, tærer mere på naturens ressourcer og interagerer mere med hinanden på godt og ondt. Accelerationen kræver,

at vi opbygger en større modstandsdugtighed over for chok og kriser.

I et andet tankevækkende kapitel taler Zakaria om kløften mellem eksperter og forskellige - ofte uuddannede - befolkningsgrupper. Vi har det med at forvente, skriver Zakaria, at lægevidenskaben leverer korrekte og definitive svar på store samfundsproblemer så som en dødelig virus, men videnskab er først og fremmest en proces, der opstiller hypoteser og derefter tester dem igen og igen. Denne proces tager år, ikke måneder, og befolkningerne kan blive utålmodige undervejs.

Når eksperter og ledere alligevel er nødt til at træffe store beslutninger på et spinkelt datagrundlag, risikerer de nemt at overreagere eller reagere for lidt eller for sent. Begge udfald kan efterlade befolkningen med en dyb mistillid til eksperter, og ifølge forfatteren må eksperterne derfor blive langt bedre til at invitere befolkningen med inden for i laboratoriet - i overført betydning.

Men splittelsen mellem ekspertvældet og befolkningen handler ikke kun om oplysning, men også om identitet og muligheden for slet og ret at overleve i en moderne videns-

økonomi med færre manuelle job. Corona forværrer dette skel, advarer Zakaria, for de højtuddannede verdensarbejdere har under pandemien flyttet arbejdspladsen hjem i stuen, mens de mange millioner ufaglærte i eksempelvis servicefagene har måttet se deres levebrød forsvinde.

Som Zakaria opsummerer, så blev den intellektuelle førhen latterliggjort, fordi han ikke rigtig gjorde nytte for samfundet. I dag er den intellektuelle inderligt forhadet, fordi han er for nødvendig for samfundet. Tendensen vil ikke forsvinde, mener forfatteren, for verden vil fortsætte med at blive stadig mere kompleks, og behovet for eksperter vil kun stige i fremtiden.

Kina kontra den liberale verdensorden

I bogens senere kapitler tager Zakaria de geopolitiske briller på og vender tilbage til de emner, som har optaget ham gennem karrieren - nemlig USA's rolle i verden, den liberale verdensorden og Kinas opstigning. Også her spiller pandemien en afgørende rolle, skriver han:

- Corona accelererede ikke blot diskussionen om USA's tilbagegang, den gjorde det også i konteksten af, at Kina nu er på vej op. Spændinger mellem USA og Kina er uundgåelige, men militær konflikt behøver ikke være skæbnebestemt.

Forholdet mellem USA og Kina er også noget andet end det, der karakteriserede USA og Sovjetunionen under Den Kolde Krig, skriver han. Dengang lå samhandelen mellem de to supermagter på under to milliarder dollar om året, hvorimod samhandelen mellem USA og Kina i dag udgør to milliarder dollar om dagen. Kort sagt er USA og Kina afhængige af hinanden og af et internationalt, regelbaseret system, der, om end det ikke er perfekt, så i det mindste fungerer, såfremt det plejes:

- Den liberale internationale orden er ufærdig og fuld af fejl og har været årsag til konflikter, lidelse og hykleri.

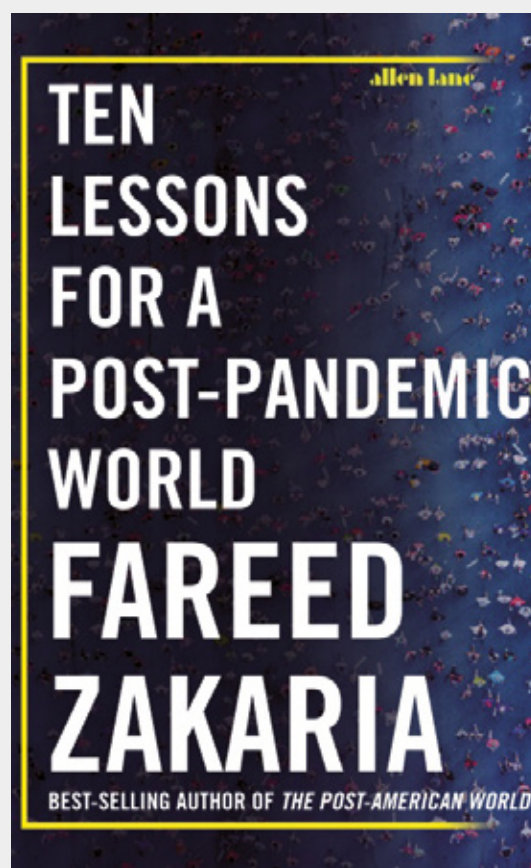
Men i det store hele har den været det system, der har gavnet flest mennesker verden over. Den indbyggede idealisme i den liberale internationale orden er ikke en naiv drøm om at bekæmpe ondskab og være dydig, men ideen om, at hvis mennesker samarbejder, vil de kunne opnå bedre resultater og mere holdbare løsninger, end de kan som individer.

Hønen og ægget

Zakaria skriver klart og overbevisende, og mandens historiske overblik er imponerende. Men i sit udgangspunkt vil bogen for meget og ender derfor lettere rodet. Ligesom det klassiske dilemma om hønen eller ægget er Zakaria ikke tilstrækkelig klar i spyttet om, hvornår corona i hans øjne har medført helt nye udviklinger alene i kraft af virussen selv, eller hvornår corona har accelereret tendenser, der allerede var i fuld gang med at ændre verdens gang. På et utal af måder påvirker pandemien nærmest alle dele af livet på Jorden, og tilsammen fremstår Zakarias ti

lektioner som en broget flok kapitler, der først og fremmest er kommet med, fordi de fascinerer forfatteren selv.

Alligevel er bogen en interessant og velskrevet anledning til at se nærmere på coronas betydning for alt fra teknologi til arbejdsliv og geopolitik. Hen imod slutningen tager Zakaria også et optimistisk opgør med den allestedsnærværende tese om, at international politik i dag skal ses som en konstant konkurrence mellem stater. Ifølge Fareed Zakaria kan international politik - såfremt vi vælger det - lige så vel bero på samarbejde. Det er måske ikke en helt uvelkommen tanke efter et corona-år med en sønderskudt verdensøkonomi, isolation og mere end 2.500.000 døde. ■

Det at være officer er et meningsfuldt hverv, som samtidig giver unikke oplevelser og ind imellem placerer den enkelte officer i helt særlige situationer. Officeren har bedt en række medlemmer fortælle om én episode i deres karriere, der stikker ud som noget særligt eller noget, som de aldrig havde forventet at havne midt i.

KVINDEN I MERGELGRAVEN

Hvad der egentlig var en rutineopgave for Beredskabsstyrelsen endte med at blive
en del af dansk kriminalhistorie

TEKST MICHAEL AAGAARD JENSEN

BRIAN WESSELHOFF KIGGER ud over det lille vandhul ved den sønderjyske by Kværs. Pumperne har kørt og drænet i omkring to timer, og vandstanden er faldet meget. Pludselig ser han noget, der stikker op af vandet. I det øjeblik går opgaven fra at være rutine til en opgave, han aldrig vil glemme.

En uge før den 7. januar 2004. Brian Wesselhoff sidder på sit kontor ved Beredskabsstyrelsen Syddanmark i Haderslev, da telefonen ringer. I den anden ende er Kurt Kragh fra Politiets Rejsehold. Han vil høre, om Beredskabsstyrelsen kan hjælpe ham i en sag om en kvinde, der har været forsvundet i 17 måneder.

- Han spørger ind til, om vi kan hjælpe ved en gerningsstedsundersøgelse. Og så kan jeg huske, at han spørger, om det koster noget, siger Brian Wesselhoff.

Han forklarer efterforskeren, at det selvfølgelig ikke koster noget. Beredskabsstyrelsen har en aftale med politiet om at støtte i lignende sager. Brian har tidligere hjulpet politiet ved andre efterforskninger, blandt andet med at finkæmme slagter fra et forbrændingsanlæg i forbindelse med sagen om Peter Lundin. De aftaler at mødes på stedet dagen efter og planlægge opgaven.

Det viser sig, at opgaven handler om at tømme to søer ved en landejendom i den lille by Kværs syd for Aabenraa. Kurt Kragh har genåbnet den halvandet år gamle forsvindingssag. Han har en mistanke om, at der ligger en forbrydelse bag den 36-årige Anita Larsens forsvinden.

Måske finder I et lig

På en grå januardag en uge senere samler Brian Wesselhoff et hold på 11 værnepligtige fra det ældste hold samt en god kollega - en befalingsmand, der er mester i at betjene det tunge udstyr - på garagepladsen ved Bered-

skabsstyrelsen Syddanmark i Haderslev. Han briefer dem om opgaven.

- Jeg fortæller dem, at vi skal lede efter en bortkommen person. Det er en opgave, som Beredskabsstyrelsen har løst mange gange, men jeg siger, at de skal forberede sig på, at de eventuelt finder et lig. Jeg tænker selv, at det er endnu en gerningsstedsundersøgelse, og at vi skal være heldige, hvis vi finder noget, fortæller han.

De ankommer til en gård i landsbyen Kværs. Det er her, den forsvundne kvinde sidste er set. Kurt Kragh vil have tømt to søer på ejendommen for vand. Den ene er en lavvandet sø ud mod haven. Den anden er en dyb mergelgrav med stejle, træbevoksede skrænter omkring.

To store pumper, der tilsammen kan suge op til 12.000 liter af det mørke vand op af mergelgraven i minuttet, bliver stillet op. Vandet pumpes ud i en nærliggende bæk. Efter et par timer er vandstanden sænket meget.

- Jeg står og snakker med de to værnepligtige, der passer pumperne. Jeg kigger over på Kurt Kragh og de to teknikere, han har med. De stimler sammen ved skrænten ned til mergelgraven. De kigger ned, og jeg kan se, at der stikker sådan en pind op af det grumsede vand, fortæller Brian Wesselhoff.

Der er birketræer rundt om vandhullet, og i første omgang ligner det en birkegren. Men det går hurtigt op for Brian Wesselhoff, at virkeligheden er noget mere makaber.

- Det er et ben, der stikker op. Jeg siger ikke noget til de to værnepligtige ved pumpen, men går over til politifolkene. Det er selvfølgelig ikke behageligt at se, men i den situation er det rart at være professionel, snakke med hinanden og ikke lade fantasien stikke af. Kurt Kragh siger til mig. *Kan du se det? Der er hun!* Det er

Sektionschef Brian Wesselhoff er i dag ved Nationalt Beredskab i Birkerød. I 2004 sad han på sit daværende kontor i Haderslev, da telefonen ringede med en opgave, som han aldrig glemmer. Foto: Claus Bech

To søer ved en gård i landsbyen Kværs i Sønderjylland skal tømmes for vand i forsøget på at hjælpe politiet med at finde liget af en forsvunden kvinde. Foto: TV2.dk

en forløsning for ham, kan man mærke, fortæller Brian Wesselhoff.

Normal reaktion på en unormal hændelse

Folkene bliver samlet til en briefing om fundet og det næste skridt. Kurt Kragh fortæller dem, at ingen må ringe ud eller på anden måde fortælle om, hvad der foregår. Herefter overtager Brian Wesselhoff.

- Jeg fortæller folkene, at de gerne må tilkendegive, i hvilket omfang de herfra ønsker at deltage i opgaven. Der er et par stykker, der ikke ønsker at deltage helt fremme, så de får andre opgaver, men resten er med helt i front. Så vi går i gang med at tømme færdigt, siger han.

De værnepligtige fælder træer rundt om søen og laver en trappe af paller, så politiets teknikere kan komme ned til liget. Det begynder at blive mørkt, så de stiller også lys op, så arbejdet kan fortsætte. Til sidst bygger de en interimistisk bære. Da teknikerne er færdige, flytter de liget op til en ventende rustvogn, dels med kran og dels med håndkraft.

Først omkring midnat er de tilbage på garagepladsen i Haderslev. Her får de talt dagens oplevelser godt igennem. Så kører Brian Wesselhoff hjem.

- Jeg bor i Slagelse på det her tidspunkt. Så jeg er hjemme omkring klokken to om natten. Jeg lægger mig i sengen og tænker "puha" og falder i søvn med det samme, men så vågner jeg pludselig efter et kort øjeblik med billeder af liget inde i hovedet. Så jeg har sådan en normal reaktion på en unormal hændelse, fortæller han.

Brian Wesselhoff falder dog hurtigt i søvn igen, og han får med tiden lagt oplevelserne på den rigtige hylde. Oplevelserne med fundet af liget i mergelgraven giver ekstra mening, da de fører til, at en mand senere bliver idømt 12 års fængsel for drabet på Anita Larsen.

Mange år efter oplevelsen, i 2016, bliver Brian Wesselhoff kontaktet af en tv-station, der skal lave en dokumentar om sagen fra Kværs. Under optagelserne møder han igen efterforskeren Kurt Kragh, som takker ham for indsatsen og giver ham en kopi af sin bog "At tænke som en morder". På vej hjem åbner han bogen og ser, at den er signeret med en hilsen.

"Til Brian! Tak for et fantastisk samarbejde i Anita Larsen-sagen. Bedste hilsner fra Kurt Kragh" ■

DEBATINDLÆG modtaget fra
oberstløjtnant Lene Lillelund

LIGESTILLING... MEN KUN NÅR DET ER BELEJLIGT!

MED STØTTE FRA BL.A. HÆREN, Forsvarskommandoen og Hovedorganisationen af Officerer i Hæren blev bogen *En general og hans samtid, General Erik With mellem Stauning og kaos* udgivet i 1991. I bogens efterskrift kan man læse følgende: "Medens der – meget naturligt – hidtil i de sidste år har været åbnet mulighed for kvinders ansættelse i forsvaret, så har en lille fløj af kvindebevægelsens mest militante bannerførere nu også ønsket kvinders tjenstgøren som deciderede frontkæmpere i hærens forreste linje, en dybt tragisk plebejisering og brutalisering af vores kristne vesterlandske kultur."

Holdingen til kvinder i Forsvaret har heldigvis ændret sig meget siden da, men på et punkt foregår der stadigvæk en væsentlig forskelsbehandling mellem mænd og kvinder. Hvor mænd har pligter i relation til Danmarks militære sikkerhed, har kvinder alene rettigheder med positiv særbehandling til følge. I et samfund præget af ligestilling mellem kønnene, fremstår denne form for forskelsbehandling ulogisk og utidssvarende. En ændring af forholdet må formodes at kunne have en positiv indflydelse på både hvervning og mangfoldighed i Forsvaret!

I 2018 deltog jeg i en Forsvars- og Sikkerhedspolitisk debat med daværende Forsvarsminister Claus Hjorth Frederiksen. Han blev spurgt om, hvornår Folketinget ville drøfte værnepligt for kvinder. Til det svarede han – noget opgivende efter min mening – at det først ville blive taget op, når der kom nye kræfter til. Ministerens udsagn signalerer en vis politisk ulyst til at drøfte et emne, der vedrører kvinders pligter fremfor rettigheder.

I dag har mænd værnepligt, mens kvinder har værneret. Mænd er forpligtet til at udføre militær tjeneste, mens

kvinder har ret til at forrette tjeneste i militæret eller beredskabsstyrelsen; reelt som en almindelig borgerrettighed. Det kan synes som ordkløveri at hæfte sig ved definitionerne af hhv. pligt og ret, men der er stor forskel i praksis. Mændene skal - hvis indkaldt - gennemføre hele værnepligtstjenesten, mens kvinderne til enhver tid kan afbryde deres tjeneste. Det kan bl.a. have effekt på moralen i enhederne og ikke mindst på mændene, når kvinderne fra den ene dag til den anden, kan afbryde deres tjeneste uanset årsag. Forsvaret gør, hvad det kan for at få kvinderne til at genoverveje deres beslutning om afbrydelse af tjeneste, men i sidste ende er det en beslutning, de kan træffe uden, at det har nogle konsekvenser. Det kan mændene ikke. De er tvunget til at fortsætte tjenesten også selvom uddannelsen ikke lever op til forventningerne. Det er ikke ligestilling!

Politisk og etisk vægtes ligestilling generelt højt i det danske samfund. Dette understreges bl.a. med Danmarks ratificering af FN's 17 verdensmål fra 2015. I denne kontekst er delmål 5 særlig interessant, idet målet omhandler ligestilling mellem kønnene. Danmark har dermed officielt tilkendegivet ambitioner på området. Delmål 5.c anfører specifikt, at der skal vedtages lovgivning med henblik på at fremme ligestilling mellem kønnene. Ligestilling defineres som mænd og kvinder, der har lige pligter, rettigheder og muligheder inden for alle væsentlige områder af livet. Det vil altid være et spørgsmål om fortolkning, men pligten til at dedikere x antal måneder af ens liv til et fællesskab udgør givetvis et væsentligt område af livet. Værnepligten bidrager til den enkelte mands/kvindes dannelse, udvikling og ansvarsfølelse i relation til fællesskabet – særligt hvis samfundet skulle få brug for hjælp. Den pligt burde gælde alle uag-

tet køn. Derfor kan det virke paradoksalt, at man vender det blinde øje til, når samtalen falder på ligestilling i form af militære pligter i stedet for rettigheder. Særligt når det handler om, at kvinder skal løfte samme byrde som mænd. Der er fortsat mekanismer i vores samfund, der automatisk beskytter kvinder og dermed skaber grundlag for forskelsbehandling.

En ofte hørt begrundelse imod værnepligt for kvinder tager udgangspunkt i, at det kræver en ændring af Grundloven. Grundlovens § 81 siger, at *"enhver våbenfør mand er forpligtet til med sin person at bidrage til fædrelandets forsvar efter de nærmere bestemmelser, som loven foreskriver."* Det er dermed op til Folketinget at bestemme de nærmere regler for denne pligt, herunder om det skal gælde for både mænd og kvinder. Begrebet *"enhver våbenfør mand"* skal sættes i kontekst til den tid, hvori Grundloven blev skrevet. I nutidig tolkning kan Folketinget uden problemer beslutte, at pligten skal gælde for begge køn. Det kræver ikke en Grundlovsændring, hvilket Folketingets læsevejledning underbygger. Se eventuelt Folketingets hjemmeside under publikationer, Grundlovens kapitel 8.

Politikerne vil snart iværksætte næste forligsproces vedrørende forsvaret med henblik på en forligsaftale dækkende perioden fra 2024 og omkring fem år frem i tiden. Forligsaftaler kan bestå af forskellige elementer, og som eksempler kan nævnes rammesætning for forsvaret, herunder opgaver og organisering, ambitioner om efterlevelse af NATO styrkemål, behov for kommende budgetanalyser, beslutning om en forøgelse af antallet af værnepligtige i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen, mv. I samme forbindelse kunne politikerne – hvis der er den

fornødne politiske vilje – ligeledes forholde sig til værnepligten og ligestilling på området, herunder værnepligtens fremtid for mænd. Alt andet vil være en undsigelse af den aktuelle politiske dagsorden set i relation til ratificeringen af verdensmålene og den ellers progressive ligestillingsdebat i Danmark.

Kvinder har siden 1970'erne bidraget aktivt til Danmark sikkerhed, og efterhånden har de gjort deres indtog i alle Forsvarets sfærer. Endda uden at vores vesterlandske kultur er blevet brutaliseret, som det så usagligt blev udlagt i starten af artiklen. Kvinder har og gør fortsat bl.a. tjeneste som piloter, skibschefer og kampsoldater, og senest har kvinder gennemført to grundlæggende kurser ved de danske specialoperationsstyrker. Der er med andre ord al mulig grund til at være tilfreds med udviklingen af kvinders muligheder i Forsvaret, men udgangspunktet er stadigvæk utidssvarende og forkert, så længe rettigheder og pligter ikke er ens for både mænd og kvinder.

Som eksempel på fraværet af en debat vedrørende værnepligt for kvinder kan et konkret borgerforslag måske tjene som bevis. Den 19. januar 2021 blev der fremsat et borgerforslag om ens værnepligt for mænd og kvinder. På tidspunktet for artiklens udarbejdelse var der kun 737 underskrifter, hvilket er langt fra de 50.000, som det kræver for, at borgerforslaget bliver behandlet. Lige muligheder kommer ikke af sig selv; det kræver handling! Men når det kommer til at skabe grundlaget for Danmarks militære sikkerhed i det 21. århundrede, er ligestilling måske endnu ikke belejligt?

Advokater med lang baggrund i Forsvaret, giver 20% rabat på advokatrådgivning til private

Vi har indgået aftale med HOD om medlemsrabat på advokatrådgivning.

Du kan således med fordel få berigtiget din bolighandel, styr på dine ansættelsesrettigheder, udarbejdet testamente eller ægtepagt, blive rådgivet om papirløst samliv, børn og samvær eller opløsning af parforhold - med andre ord, alt hvad du har brug for som privatperson.

Ring på tlf. **4343.4361** og hør om dine muligheder, send os en mail på glostrup@ret-raad.dk eller læs mere på www.ret-raad.dk/glostrup.

Claus Rehl, Advokat (H)
PLR

Nicholas Ø. Keller, Advokat (L)
GHR

Ret&Råd
ADVOKATER

Glostrup Ballerup Greve

Ret&Råd Glostrup
Banegårdsvej 1
2600 Glostrup
glostrup@ret-raad.dk

Ret&Råd Greve
Korskildelund 6
2670 Greve
greve@ret-raad.dk

Tlf. **43 43 43 61**
www.ret-raad.dk/glostrup

RBS 70 NG

Pålidelig og omkostningseffektiv.

Det danske forsvar har i mere end 15 år ikke haft et kortrækkende luftværnssystem. NATO har erklæret, at kortrækkende og mobile luftværnssystemer er en væsentlig del af den påkrævede medium infanteribrigade. I Danmark vil dette våbensystem i fremtiden blive anvendt af den nyopstillede 2. Kapacitetsafdeling af Danske Artilleriregiment. Ifølge eksperter vil mobiliteten af sådanne luftværnssystemer være et særligt fokusområde i fremtiden.

Det baltiske område og i særdeleshed de tre baltiske lande samt Polen er fokuset for NATO's sikkerheds- og afskrækkelsesforanstaltninger. Da dette område befinder sig i Danmarks baghave, er det militære bidrag til NATO's fremskudte tilstedeværelse (eFP) en naturlig og prioriteret opgave for den danske hær. Den danske hær bestræber sig derfor i øjeblikket på at etablere en medium brigade for NATO-operationer, siger Hans Peter Michaelsen (MJ), der har mange års erfaring fra Flyvevåbnet inden for luftovervågning, luftforsvar, indkøb og akademisk forskning. Dette kræver anskaffelse af forskellige våbensystemer, der ikke har været en del af de danske landbaserede enheders våbenmateriel i flere år, herunder bl.a. panserværns våbensystemer til kampbataljonerne, udstyr til elektronisk krigsførelse, nye sensorer, en dronekapacitet og tilhørende logistik, kommandostøtte, ingeniørmateriel m.v. Sidst, men ikke mindst, et jordbaseret luftværn forventeligt et kortrækkende luftværnssystem (SHORAD), som lige nu befinder sig i planlægningsfasen.

Vigtigheden af mobilitet

I dag er mobile styrker og nøgleaktiver sårbare over for fjendtlig luftrekognoscering, måludpegning og angreb fra en bred vifte af luftplatforme. Desuden truer indirekte fjendtlig ild, der forstærkes af brugen af ubemandede luftfartøjssystemer (UAS) og brugen af UAS som "selvmordsdroner" (loitering munitions), kapaciteten til at beskytte egne styrker. Dette kan føre til tab af personel samt indskrænkelse eller endda tab af den operationelle frihed. Mobile luftværnsenheder skal derfor understøtte kampen på den nuværende og den fremtidige slagmark. Vigtigheden af mobil indsættelse af luftværnssystemer vil hurtigt forøges, siger Per Järbur, direktør for forretningsudvikling og strategi hos Saab Dynamics. Svenskeren analyserer alle udviklingstendenser inden for luftværnssystemer for Saab.

Kortrækkende luftværnssystemer, der er integrerede på mobile platforme såsom fx køretøjer, afhjælper manglerne i ethvert luftværn og tilbyder fuldstændig dækning. Eksempler på mulig anvendelse: Operationer mod droner, krydsermissiler, fly eller pansrede helikoptere samt operationer i byområder, men også i bakke- og bjergområder.

Allerede implementeret i flere NATO-lande

I alt 19 lande, herunder flere NATO-lande, har til dato allerede anskaffet mere end 1.600 affyringsenheder af typerne RBS 70 og RBS 70 NG samt mere end 18.000 missiler. BOLIDE-missilet er den seneste modifikation af missilet til RBS 70 med en højdedækning på op til 5 kilometer og en effektiv rækkevidde på mere end 9 kilometer; missilet flyver med Mach 2. Den formede sprængladning på det guidede missil anvendes til effektivt at engagere pansrede mål såsom fx ubemandede luftfartøjer (UAV'er), helikoptere og fastvingede luftfartøjer. RBS 70 NG-designets fleksibilitet skaber en lang række anvendelsesmuligheder inden for den samme mission. Systemet kan indsættes hurtigt og rettidigt fra enhver placering - fra en mobil køretøjsplatform eller endda via fjernstyring gennem en integreret applikation, der bruger det modulære visionssystem. Luftværnssystemet kan ideelt set monteres på Piranha 5 pansrede mandskabsvogne, som anvendes i vid udstrækning overalt i den danske hær, siger Hans Peter Michaelsen. Anskaffelse og implementering er i sig selv en stor udfordring, men etableringen af en mobil luftværnskapacitet vil kræve omfattende uddannelse, og det vil sandsynligvis være klogt at samarbejde tæt med partnerlande for at opbygge den fornødne ekspertise.

For at holde trit med de konstant ændrede krav på området for jordbaseret luftværn skal en lang række systemkrav være opfyldt. Fokuset bør være på mobilitet, skalerbarhed, integration af flere forskellige systemer og platforme samt omkostningseffektivitet, pålidelighed og modularitet. Modularitet giver mulighed for at reducere omkostningerne og skabe den fornødne tilpasning til en kundes specifikke krav.

Læs mere: saab.com/denmark

OGSÅ GAVNTJENESTE TIL KADETTER VED FLOS

I løbet af 2019 og 2020 kørte HOD et større antal sager om sekondløjtnanter/løjtnantselever i Hæren som, i forbindelse med tjenesten ved uddannelsesenhederne var registreret som arbejdstids-neutrale, på trods af at tjenesten havde karakter af gavntjeneste.

Det bærende punkt i daværende afgørelse var, at de pågældende ikke kunne anses som værende under vejledning, idet de selv stod for den daglig ledelse af enheden, for eksempel som delingsførere.

Daværende sag omhandlede officerer ved Hæren, men efterfølgende har to officerer fra Flyvevåbenet kontaktet

HOD, fordi de har været til gavntjeneste som delingsførere ved nogle af Hærens enheder.

HOD har kontaktet FPS, som i øjeblikket er ved at afdække sagen for de to officerer, men samtidigt også undersøge om der er andre, der via FLOS har været til gavntjeneste ved Hærens enheder. Sagen verserer stadig.

Konsulent Steen Gøtsche

OFFICEREN

Nr. 2/2021, 30. årgang

ISSN: 2445-5326
Fagbladet Officeren er udgivet af Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD)
Olaf Palmes Gade 10
2100 København Ø.
Tlf. +45 3315 0233
Fax: +45 3314 4626
www.hod.dk

Facebook: Hovedorganisationen af Officerer i Danmark

Ansvarshavende redaktør:
Oberstløjtnant Niels Tønning
+45 2237 3966
niels@hod.dk

Redaktør:

Pressechef Vickie Lind
+45 5159 0742
vickie@hod.dk

Grafisk design:

Gregorius DesignThinking

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

Annoncer:

Ocean Design ApS
Dragstrupvej 12, Dragstrup
3250 Gilleleje
Annoncechef Casper Aistrup
cha@oceanmedia.dk
+45 3154 0300

Annoncepriser:

1/1 side: kr. 9.450
1/2 side: kr. 5.850
1/4 side: kr. 3.500
1/8 side: kr. 2.350
Priserne er inkl. 4 farver.

Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise annoncer, der strider mod bladets tone og ånd.

Deadline for indlæg og annoncer:

Blad nr. 3/2021: 17. maj
Som udkommer: 16. juni
Blad nr. 4/2021: 9. august
Som udkommer: 8. september

Abonnement: 828,- kr. pr. år.

Redaktion afsluttet den 30. marts 2021.

Kontrolleret oplag: 5.122 i perioden 1. juli 2017 – 30. juni 2018

Fagbladet Officeren er via trykkeriet Jørn Thomsen Elbo A/S certificeret efter følgende internationale standarder: ISO 14001 miljøcertificering, ISO 9001 kvalitetscertificering, FSC-certificering og SvaneMærket. Magasinet er trykt på miljørigtigt papir med vegetabiliske farver.

26

– Vi ville meget gerne være mere militært involveret med Danmark. I er jo er vores nordligste nabo, og vi deler en grænse og et stort, fælles flådeområde. Der er dog Danmarks forsvarsforbehold over for EU samt Danmarks prioritering af NATO.

Kai Prozeske, tysk forsvarsattaché i København

Læs: I audiens hos forsvarsattachéen

Vedr. adresseændringer
kontakt venligst
HOD's sekretariat
Olof Palmes Gade 10,
2100 København Ø
Mail: hod@hod.dk